

Evaluering af sommerkurser

Erfaringer fra sommerkurser i forbindelse med betinget optagelse til EUD i 2015 og 2016

Evaluering af sommerkurser

Erfaringer fra sommerkurser i forbindelse med betinget optagelse til EUD i 2015 og 2016

2016

Evaluering af sommerkurser

© 2016 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form
på: www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7958-987-2

Indhold

1	Resumé	5
1.1	Resultater	5
1.2	Datagrundlag	9
2	Indledning	10
2.1	Undersøgelsesspørgsmål	11
2.2	Analysedesign og organisering	11
2.2.1	Analysedesign og datagrundlag	11
2.2.2	Projektgruppe	12
2.3	Kort om betinget optagelse og sommerkurser	13
2.4	Rapportens opbygning	14
3	Den praktiske gennemførelse af forsøget med betinget optagelse og sommerkurser	15
3.1	Tidsplan og kursets placering i sommerferien	15
3.1.1	De stramme deadlines er en udfordring – men et rammevilkår	15
3.1.2	Logistisk udfordrende at afholde kurserne i sommerferien	15
3.2	Samarbejde, kommunikation og rollefordeling	16
4	Tildeling af betinget optagelse og tilbud om sommerkursus	17
4.1	Praksis for tildeling af betinget optagelse	17
4.1.1	Forskellig praksis for tildeling af betinget optagelse	17
4.1.2	Behov for systematisering af informationsudveksling mellem grundskole, EUD, UU og koordinatore	19
4.1.3	Proces for fordeling af ansøgere til sommerkurser kan forenkles	19
4.2	De unges vej igennem forløbet i forbindelse med tildeling af betinget optagelse	20
4.2.1	En håndholdt indsats fungerer og er nødvendig	20
4.2.2	Fokus på ikke at tabe de unge efter første optagelsesprøve på erhvervsskolen	20
5	Målgruppen for betinget optagelse og sommerkurser	22
5.1	Gennemgående karakteristika for de unge	22
5.1.1	Motiveret og læringsparat målgruppe	22
5.1.2	Unge med svage faglige forudsætninger	22
5.1.3	Nogle mangler "bare" et fagligt ryk, andre hjælp til personlige eller sociale problemer	23
5.2	For hvem er sommerkurser det rette tilbud?	24
5.2.1	For hvem er sommerkurser ikke et relevant tilbud?	25
6	Indhold og tilrettelæggelse af undervisningen	27
6.1	Sommerkursernes rammer	27
6.1.2	Et fokuseret og intensivt forløb holder kursisterne på sporet	28
6.1.3	Nye omgivelser hjælper kursisterne med at lægge negative skoleoplevelser bag sig	28
6.1.4	Kurserne giver tid og plads til den enkelte	28

6.2	Planlægning af undervisningen	29
6.2.1	Vanskeligt at planlægge målrettet undervisning på forhånd	29
6.2.2	Variation i undervisningen holder energien oppe, men klare mål og rammer giver kursisterne overskud til at lære	30
6.3	Fagligt fokus i undervisningen – kursisters centrale udfordringer	30
6.4	Faglige, didaktiske og pædagogiske tilgange til undervisningen	31
6.4.1	At sætte ord på egne udfordringer og mål gør kursisterne medansvarlige for egen læring	32
6.4.2	Differentieret undervisning og individuel hjælp understøtter den enkeltes læring	33
6.4.3	Konkrete og praktiske indlæringsmetoder hjælper kursisters forståelse på vej	33
6.4.4	Arbejde med strategier til opgavelæsning og -løsning	35
6.4.5	Relations- og tillidsopbygning bidrager til et trygt læringsmiljø	36
6.4.6	Blandede erfaringer med peer-learning	37
6.5	Underviserne	38
6.5.1	Det er en udfordring at rekruttere erfarne undervisere i sommerferien	38
6.5.2	Tålmodige og engagerede undervisere er afgørende for kursisters oplevelse af sommerkurset	38
6.5.3	Underviserne kan og skal ikke udfylde rollen som vejleder	39
7	De unges faglige udvikling på sommerkurserne	41
7.1	Kan sommerkurserne klæde målgruppen på til at bestå optagelsesprøven?	41
7.1.1	Alle kursister rykker sig fagligt, og 60 % består optagelsesprøven	41
7.1.2	En ting er at bestå optagelsesprøven, noget andet er at tage en EUD	42
7.1.3	Tidligere indsats efterlyses	43
8	Efterfølgende optagelsesprøve og optagelse på EUD	45
8.1	Afholdelse af optagelsesprøve og svar på prøve	45
8.1.1	Behov for koordination af datoer for sommerkursus, optagelsesprøve og start på EUD	45
8.1.2	Gode erfaringer med at gøre optagelsesprøven til en del af kurset	45
8.1.3	Uensartet procedure for brug af hjælpemidler og ekstra tid til optagelsesprøven	46
8.1.4	Sene prøvesvar kan gøre, at de unge ikke når skolestart på EUD	46
Appendiks		
Appendiks A: Kvantitative opgørelser		48

1 Resumé

I perioden 2015-2016 gennemføres forsøg med betinget optagelse og sommerkurser i forbindelse med optagelse på EUD. Forsøgene sker som led i aftalen om bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser fra 2013. Målet med forsøgene er at afprøve nye, alternative adgangsveje, som kan sikre, at alle elever har de fornødne forudsætninger med hensyn til at gennemføre en erhvervsuddannelse, samt at ingen ansøgere, der vurderes at kunne gennemføre en erhvervsuddannelse, hindres i dette. Forsøgene skal derfor afprøve, om betinget optagelse efterfulgt af et intensivt sommerkursus i de adgangsgivende fag dansk og matematik kan udgøre en alternativ optagelsesvej for den relevante målgruppe.

15 kommuner er udvalgt til at gennemføre forsøgene med betinget optagelse og sommerkurser. I 2015 gennemførtes forsøget i 14 kommuner, idet én kommune måtte aflyse grundet for få tilmeldte, mens kurset i 2016 blev gennemført i 13 kommuner af samme årsag¹.

Kommunerne har kunnet ansøge Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling om at deltage i forsøget med sommerkurser. Ministeriet har ved udvælgelsen af kommunerne lagt vægt på:

- Geografisk spredning
- Behovet for antal pladser i de enkelte kommuner
- Kursets faglige sammensætning
- Pædagogiske forhold, herunder undervisningsmiljøet
- En vis spredning med hensyn til den pædagogiske tilrettelæggelse af sommerkurserne
- Faglig relation til og samarbejde med erhvervsskoler

Målgruppen for betinget optagelse og sommerkurser er:

- Ansøgere, som søger om optagelse på en erhvervsuddannelse, senest et år efter at de har afsluttet undervisningen i enten 9. eller 10. klasse, og som ikke har en uddannelsesaftale.
- Ansøgere, som ikke opfylder kravene om et karaktergennemsnit på mindst 2,0 i henholdsvis dansk og matematik ved 9.- eller 10.-klasesafgangsprøver, og som ikke har dokumentation for et tilsvarende resultat fra en tilsvarende prøve.
- Ansøgere, som efter optagelsesprøve og samtale på den søgte erhvervsskole har fået bevilget betinget optagelse, fordi de efter erhvervsskolens vurdering er tæt på at have forudsætningerne for at gennemføre en erhvervsuddannelse og er motiverede for at tilegne sig de fornødne kvalifikationer.

Formålet med denne evaluering er at belyse og vurdere, i hvilket omfang forsøgene med betinget optagelse og sommerkurser medvirker til at skabe en alternativ optagelsesvej for den rette målgruppe.

1.1 Resultater

Den generelle oplevelse af forsøget med betinget optagelse og sommerkurser blandt koordinatorene for kurserne, undervisere, kursister, UU-vejledere og repræsentanter for erhvervsskolerne er, at processen og den praktiske planlægning har været udfordrende, mens selve kurserne har været virkningsfulde over for målgruppen.

¹ I 2015 blev der gennemført sommerkurser i Aarhus, Høje-Taastrup, Esbjerg, Lolland, Egedal, Vejle, Aalborg, Horsens, Odense, Næstved, Sønderborg, Helsingør, København og Holbæk, mens Viborg måtte aflyse. I 2016 måtte Viborg og Sønderborg aflyse.

Ifølge de involverede parter er det en målgruppe, der har behov for en håndholdt indsats, hvor de bliver fulgt tæt, og dette har forsøget med betinget optagelse og sommerkurser kunnet tilbyde dem. En håndholdt indsats er både virkningsfuld og nødvendig i forbindelse med processen omkring den første optagelsesprøve, tildeling af betinget optagelse, tilmelding til sommerkurser og den anden optagelsesprøve. Samtidig er en målrettet og differentieret indsats også afgørende for kursisternes læring i forbindelse med undervisningen på selve sommerkurserne. En sådan indsats er virkningsfuld, men ressourcekrævende. Planlægningen og afviklingen af betinget optagelse og sommerkurser opleves af de involverede parter som et stort apparat og en udfordrende proces for de involverede parter at sætte i gang for relativt få unge.

Sommerkurser giver knap en fjerdedel af målgruppen mulighed for at starte på en EUD

Halvdelen af de ansøgere til erhvervsuddannelserne, som ikke består optagelsesprøven til EUD senest et år efter grundskolen i 2015, er blevet tilbudt betinget optagelse og mulighed for et sommerkursus (182 ud af 370). 187 ansøgere er i 2015 startet på et sommerkursus, og 172 af dem har gennemført. Ud af disse består 81 den efterfølgende optagelsesprøve. Dermed har sommerkurserne i 2015 givet 81, svarende til 22 % af de 370 ansøgere, der ikke har bestået den første optagelsesprøve senest et år efter grundskolen, og dermed er i målgruppen for sommerkurserne, muligheden for alligevel at starte på en erhvervsuddannelse. I 2015 udgør sommerkurserne en alternativ optagelsesvej for 22 % af målgruppen. Det er ikke muligt at opgøre andelen for 2016, idet der ikke findes en samlet opgørelse over målgruppen i 2016.

Tabel 1
Målgruppen for betinget optagelse og sommerkurser

	2015	2016	I alt
Antal ansøgere til EUD, der ikke opnår 02 i dansk	340	395	735
Antal ansøgere til EUD, der ikke opnår 02 i matematik	910	812	1.722
Antal, der ikke består 1. optagelsesprøve til EUD	1.029, heraf ca. 370 fra grundskolen*	Uoplyst**	-
Antal, der tilbydes betinget optagelse	182	155	337
Antal kursister, der er startet på et sommerkursus	187***	148	335
Antal kursister, der gennemfører et sommerkursus	172	137	309
Antal, der består 2. optagelsesprøve til EUD	81	90	185

Kilde: Styrelsen for It og Læring (STIL)

Note: * Ca. 36 pct. af ansøgere til eud, som ikke bestod de nødvendige optagelsesprøver i 2015, er elever fra grundskolen.

Note:** Dataindsamlingen vedrørende ovenstående er i 2016 baseret på oplysninger, som er indsamlet fra kommunerne vedrørende de afholdte sommerkurser og aggregerede tal fra erhvervsskolerne indsamlet af STIL. De aggregerede tal skyldes, at mange skoler ikke har anvendt det administrative system EASY-A til registreringerne konsistent, hvilket betyder at datakvaliteten af disse data er for dårlig til, at den kan anvendes til opgørelsen. Det har ikke været muligt at fremskaffe data på, hvor mange elever der ikke har bestået de nødvendige prøver i 2016 og hvor mange heraf, der kommer direkte fra 9. eller 10. klasse. Der er dog ikke grund til at tro, at der er de store udsving i forhold til 2015. Det kan dog på den anden side heller ikke afvises, at der kan være visse udsving.

Kursisterne rykker sig fagligt, og godt halvdelen består optagelsesprøven

60 % af de kursister, der har gennemført et sommerkursus, har bestået optagelsesprøven efterfølgende. I de to forsøgsår har 309 kursister gennemført et sommerkursus og 185 bestået den

efterfølgende optagelsesprøve. I 2015 bestod 55 % af de kursister, der gennemførte kurset, optagelsesprøven, mens andelen i 2016 var 66 %.

Samlet set har knap 2 ud af 3 kursister, der har gennemført et sommerkursus, altså bestået optagelsesprøven. Ser man på sommerkurserne enkeltvis, er der dog forskelle på, hvor stor en andel der består optagelsesprøven, kurserne imellem. I hovedparten af kommunerne ligger andelen, der består optagelsesprøven i 2016, på 60-100 % (se appendiks). Men enkelte kommuner stikker ud, ved at andelen, der består, er nede på 24-40 %. Forsøgskommunerne er udvalgt ud fra et ønske om en vis forskellighed med hensyn til den pædagogiske tilrettelæggelse, men denne evaluering kan ikke sige noget entydigt om, at den ene pædagogiske ramme er bedre end den anden. Variationen i, hvor stor en andel af kursister der består optagelsesprøven, kurserne imellem, skal også ses i lyset af, at der har været forskel på kursisterne kurserne imellem.

Ifølge undervisere og kursister rykker sommerkurserne stort set alle kursister betydeligt med hensyn til deres faglige udgangspunkt. For nogle kursister er udgangspunktet, ifølge undviserne, dog for svagt til, at de kan nå at blive klædt på til at bestå prøven på 2-3 uger. På hovedparten af kurserne har der været 2-3 kursister pr. underviser, idet kurserne ikke har været fyldt op. Det er derfor ikke til at sige, om samme resultater ville være opnået, hvis kurserne havde været fyldt op.

Sommerkurserne har langtfra været fyldt op

I 2015 og 2016 har der sammenlagt været udbudt 1300 pladser, mens 335 ansøgere startede på et sommerkursus. Dermed har antallet af kursister været betydeligt mindre end antallet af udbudte pladser på kurserne. Kommunerne har således vurderet målgruppen til at være markant større end det antal, der har takket ja til et sommerkursus.

Helhedsvurdering ved tildeling af betinget optagelse er vigtig, men svær

Når 40 % af de kursister, der gennemfører sommerkurset, ikke ender med at bestå optagelsesprøven, skal dette, ifølge undviserne, ses, i lyset af at der i sommerkurserne også har deltaget kursister, som undviserne ikke har vurderet som en del af den relevante målgruppe.

Det understreges af undviserne, at helhedsvurderingen af de unge er vigtig, idet hverken et tilstrækkeligt fagligt niveau eller en stærk motivation gør det alene – begge dele er en nødvendighed. Ligesom de oplever, at kursisterne ikke kun har udfordringer af faglig karakter. Personlige og sociale udfordringer spiller en stor rolle for indlæringsmulighederne for en del af kursisterne.

Erhvervsskoler, som har stået for at vurdere, om ansøgerne skulle tildeles betinget optagelse, påpeger dog, at det kan være en svær helhedsvurdering at foretage. Der er ikke tale om fuldstændig objektive kriterier, men det vil også være en subjektiv vurdering, hvornår man kan siges at være tilstrækkeligt motiveret eller tæt på at have de faglige forudsætninger. Ligesom tildelingen af betinget optagelse også i nogle tilfælde er sket på grund af mangel på alternative tilbud.

Variation i processen for tildeling af betinget optagelse erhvervsskolerne imellem

Processen for tildeling af betinget optagelse har været karakteriseret ved, at der har været tale om en forskellig proces erhvervsskolerne imellem. Det gælder, hvad angår rollefordelingen mellem erhvervsskolen og UU, såvel som med hensyn til, hvilke kriterier der har ligget til grund for vurdering og tildeling af betinget optagelse. Bekendtgørelsen om sommerkurser foreskriver, at det er erhvervsskolen, der tildeler betinget optagelse. Dette har nogle steder været tilfældet, andre steder er det sket i et samarbejde mellem erhvervsskolen og UU, mens der også har været tilfælde, hvor UU har tildelt den betingede optagelse. Nogle steder er der blevet foretaget en helhedsvurdering af ansøgerne i overensstemmelse med bekendtgørelsen, mens der i andre tilfælde er blevet tildelt betinget optagelse alene på den baggrund, at de ikke har bestået optagelsesprøven.

Målgruppen er fagligt svag, men motiveret og læringsparat

Ifølge undviserne har kursisterne generelt haft svage faglige forudsætninger, om end i forskellig grad. Nogle har haft grundlæggende indlæringsvanskeligheder. Kursisternes faglige forudsætninger er blevet oplevet som svagere i 2016 end i 2015. For hovedparten af kursisterne har matematik været udfordringen. 77 % har manglet at bestå matematik, 16 % dansk og 7 % begge fag.

Kursisterne har været præget af mange negative skoleoplevelser fra grundskolen og en manglende faglig selvtilid og tro på muligheden for faglig udvikling. Det til trods har underviserne oplevet kursisterne som en altovervejende motiveret og læringsparat gruppe, som har været drevet af et ønske om at komme ind på en specifik erhvervsuddannelse.

Differentieret undervisning og praktiske indlæringsmetoder understøtter indlæringen

Undervisere og kursister fremhæver muligheden for differentieret undervisning og individuel hjælp som afgørende for, at kursisterne rykker sig. Årsagen hertil er, ifølge underviserne, at kursisters niveau og udfordringer er forskellige. Samtidig har de behov for en tæt kontakt til underviseren – både for at blive hjulpet på vej i deres faglige udvikling og for at opleve at blive set og hørt. Det at få kursisterne til at sætte ord på egne udfordringer og mål gør dem medansvarlige for egen læring. Samtidig skaber en synliggørelse af den enkeltes progression motivation hos kursisterne. Idet opgaveforståelse er en central udfordring hos kursisterne i både dansk og matematik, har kursisterne haft gavn af at arbejde med strategier til opgavelæsning og -løsning. Konkrete og praktiske indlæringsmetoder hjælper kursisters forståelse på vej. Samtidig kan praktiske indlæringsmetoder være en måde at tydeliggøre undervisningens relevans i relation til EUD på.

Et trygt og struktureret læringsmiljø bidrager til at gøre kursisterne læringsparate

Relations- og tillidsopbygning både underviser-kursist og kursist-kursist imellem beskrives af undervisere og kursister som en forudsætning for at gøre kursisterne læringsparate. Gode relationer til undervisere og kursister betyder, at kursisterne føler sig trygge med hensyn til at åbne op, vise deres svage sider og deltage i undervisningen – noget, der er nyt for mange af kursisterne. På nogle kurser er relations- og tillidsopbygningen foregået i undervisningen, mens der på andre kurser har været indlagt fysiske og sociale aktiviteter. Variation i undervisningen er med til at holde energien oppe, mens klare rammer og mål for undervisningen giver kursisterne overskud til at lære.

Erfarne, tålmodige og engagerede undervisere er altgørende for kursisters oplevelse af sommerkurserne

Hovedparten af underviserne på kurserne har været folkeskolelærere, ungdomsskolelærere eller undervisere på en erhvervsskole. Der har overvejende været tale om undervisere med stor erfaring med målgruppen, men også lærerstuderende og nyuddannede har undervist, bl.a. fordi det har været svært at rekruttere erfarne undervisere i sommerferien. Som udgangspunkt oplever underviserne det som betydningsfuldt, at de har erfaring med målgruppen, for at kunne planlægge undervisningen og løfte undervisningsopgaven. Samtidig spiller underviserens tilgang og relation til kursisterne en nøglerolle med hensyn til kursisters samlede oplevelse af sommerkurset. For kursisterne har det været afgørende, at underviserne har været tålmodige, engagerede og i øjenhøjde.

Kurserne bærer præg af teaching to the test – ikke dybdelæring

De involverede parter fortæller, at sommerkurserne generelt har været meget snævert fokuserede på at klæde kursisterne på til den konkrete optagelsesprøve. Fra flere sider blandt de involverede parter sættes der derfor spørgsmålstegn ved langtidsholdbarheden og dybden af den viden, kursisterne tilegner sig på kurset. Samtidig er det en ting at opnå forudsætningerne for at bestå optagelsesprøven, mens det er noget andet at opnå forudsætningerne for at tage en erhvervsuddannelse. Ifølge underviserne er en del af det, der virker over for målgruppen, et håndholdt forløb med en anderledes tilrettelagt undervisning med få kursister pr. underviser, hvilket ikke altid er vilkårene på en erhvervsuddannelse.

For mange kursister har sommerkurserne været deres første positive skoleoplevelse

Undervisere såvel som kursister lægger vægt på, at sommerkurserne også har haft en betydning for kursisterne af ikke-faglig karakter. Kurset har skabt en positiv skoleoplevelse og tiltro til egne evner hos en gruppe af unge, hvis skolegang har været præget af negative skoleoplevelser. Ikke blot de kursister, der efterfølgende har bestået optagelsesprøven, beskriver, at sommerkurset har gjort en positiv forskel. Det samme er oplevelsen hos en del af de kursister, der ikke har.

Tidligere indsats efterlyses – men kan ikke stå alene

Koordinatorer, UU-vejledere, erhvervsskoler og undervisere mener, at den primære indsats over for målgruppen burde ligge i udskolingen og dermed tidligere i de unges forløb. Nogle peger på, at det ville være mere meningsfuldt med en indsats rettet mod dybdelæring i fagene over længere tid frem for specifikt fokuseret på en konkret prøve. Andre foreslår, at et lignende intensivt forløb kunne være en mulighed fx ifm. uddannelsesparathedsvurderingerne i 8. eller 9. klasse.

EVA vurderer, at der vil være inspiration at hente til sådanne forløb i erfaringerne fra sommerkurserne. Dog skal det bemærkes, at erfaringerne fra sommerkurserne ikke nødvendigvis kan overføres 1:1 til grundskolen, idet de unge, der vælger at tage på sommerkursus, må formodes at udgøre en særlig motiveret gruppe. Ligesom det, at sommerkurset opleves som en sidste chance af flere kursister og foregår i en anden kontekst end grundskolen, har betydning for motivationen.

Den praktiske gennemførelse af betinget optagelse og sommerkurser er udfordrende

De involverede parter har oplevet tidsplan og deadlines i hele processen omkring betinget optagelse og sommerkurser som meget pressede. Men der er en bred erkendelse af, at det er svært at indrette anderledes. Det er gledet lettere i forsøgets år to, hvor man har haft erfaringer med processen at trække på.

Dog fremhæves et særligt problematisk forhold med hensyn til planlægningen, nemlig at koordinatorer og undervisere først få dage før kursusstart får besked om, hvor mange kursister der kommer, og kursisternes fordeling på fag. Dette gør det vanskeligt at ansætte det rette antal undervisere og planlægge undervisningen. Samtidig udgør de stramme deadlines, som også gælder for ansøgerne, en særlig udfordring, når man har med en gruppe af sårbare unge at gøre.

Erfaringen er også, at det er logistisk udfordrende at afholde kurser i sommerferien. Særligt vanskeliggør det klare kommunikationskanaler mellem de involverede parter fra erhvervsskolerne og UU, koordinator og underviser, hvilket er nødvendigt for at kunne overholde tidsplanen, koordinere datoer og sikre den nødvendige informationsudveksling.

1.2 Datagrundlag

Evalueringen bygger på en hel række af forskellige datakilder. Den bygger på samlet 108 individuelle kvalitative interviews med både koordinatorer for sommerkurserne, undervisere, kursister, UU-vejledere og repræsentanter for erhvervsskolerne. Ligesom den inddrager kvantitative data om den samlede population af målgruppen og herunder kursisterne indhentet fra koordinatorerne samt indsamlet af Styrelsen for It og Læring. Dataindsamlingen er sket ad to omgange, efter at sommerkurserne er blevet afholdt i 2015, og efter afholdelse i 2016.

Der er gennemført interviews med de centrale aktører i alle dele af processen, hvorfor det kvalitative materiale bruges til at afdække erfaringer med hele forløbet fra tildeling af betinget optagelse og planlægning af sommerkurser over afviklingen af kurserne og til den efterfølgende optagelsesprøve. De kvantitative data kortlægger, hvor mange ansøgere til erhvervsuddannelserne der ikke har bestået optagelsesprøven senest et år efter grundskolen og dermed er i målgruppen for sommerkurser. Ligesom den afdækker, hvor mange der er tildelt betinget optagelse, er startet på og har gennemført et sommerkursus og har bestået den efterfølgende optagelsesprøve og er blevet optaget på en erhvervsuddannelse.

2 Indledning

I perioden 2015-2016 gennemføres forsøg med betinget optagelse og sommerkurser i forbindelse med optagelse på EUD. Forsøgene sker som led i aftalen om bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser fra 2013.

Målet med forsøgene er at afprøve nye, alternative adgangsveje, som kan sikre, at alle elever har de fornødne forudsætninger for at gennemføre en erhvervsuddannelse, samt at ingen ansøgere, der vurderes at kunne gennemføre en erhvervsuddannelse, hindres i dette. Forsøgene skal derfor afprøve, om betinget optagelse efterfulgt af et intensivt sommerkursus i de adgangsgivende fag dansk og matematik kan udgøre en alternativ optagelsesvej for den relevante målgruppe.

15 kommuner er udvalgt til at gennemføre forsøgene med betinget optagelse og sommerkurser. I 2015 gennemførtes forsøget i 14 kommuner, idet én kommune måtte aflyse grundet for få tilmeldte, mens kurset i 2016 blev gennemført i 13 kommuner af samme årsag. I 2015 blev der gennemført sommerkurser i Aarhus, Høje-Taastrup, Esbjerg, Lolland, Egedal, Vejle, Aalborg, Horsens, Odense, Næstved, Sønderborg, Helsingør, København og Holbæk, mens Viborg måtte aflyse. I 2016 måtte Viborg og Sønderborg aflyse.

Kommunerne har kunnet ansøge Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling (MBUL) om at deltage i forsøget med sommerkurser. Ministeriet har ved udvælgelsen lagt vægt på:

- Geografisk spredning
- Behovet for antal pladser i de enkelte kommuner
- Kursets faglige sammensætning
- Pædagogiske forhold, herunder undervisningsmiljøet
- Faglig relation til og samarbejde med erhvervsskoler
- En vis spredning med hensyn til den pædagogiske tilrettelæggelse af sommerkurserne

337 ansøgere til erhvervsuddannelserne er i 2015 og 2016 blevet tilbudt betinget optagelse, og 335 er startet på et sommerkursus. 77 % har manglet at bestå matematik, 16 % dansk og 7 % begge fag. 309 kursister har gennemført et sommerkursus. Ud af disse har 185 bestået den efterfølgende optagelsesprøve og har dermed kunnet starte på en erhvervsuddannelse.

Tabel 2
Målgruppen for betinget optagelse og sommerkurser

	2015	2016	I alt
Antal ansøgere til EUD, der ikke opnår 02 i dansk	340	395	735
Antal ansøgere til EUD, der ikke opnår 02 i matematik	910	812	1.722
Antal, der ikke består 1. optagelsesprøve til EUD	1.029*	Uoplyst**	-
Antal, der tilbydes betinget optagelse	182	155	337

Fortsættes næste side ...

	2015	2016	I alt
Antal kursister, der er startet på et sommerkursus	187***	148	335
Antal kursister, der gennemfører et sommerkursus	172	137	309
Antal, der består 2. optagelsesprøve til EUD	81	90	185

Kilde: Styrelsen for It og Læring (STIL)

Note: * Ca. 36 pct. af ansøgere til eud, som ikke bestod de nødvendige optagelsesprøver i 2015, er elever fra grundskolen.

Note:** Dataindsamlingen vedrørende ovenstående er i 2016 baseret på oplysninger, som er indsamlet fra kommunerne vedrørende de afholdte sommerkurser og aggregerede tal fra erhvervsskolerne indsamlet af STIL. De aggregerede tal skyldes, at mange skoler ikke har anvendt det administrative system EASY-A til registreringerne konsistent, hvilket betyder at datakvaliteten af disse data er for dårlig til, at den kan anvendes til opgørelsen. Det har ikke været muligt at fremskaffe data på, hvor mange elever der ikke har bestået de nødvendige prøver i 2016 og hvor mange heraf, der kommer direkte fra 9. eller 10. klasse. Der er dog ikke grund til at tro, at der er de store udsving i forhold til 2015. Det kan dog på den anden side heller ikke afvises, at der kan være visse udsving.

Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling ønsker viden om, i hvilket omfang forsøgene bidrager til at skabe en alternativ optagelsesvej for den relevante målgruppe, og har i den sammenhæng bedt Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) om at gennemføre en ekstern evaluering af forsøgene. Resultaterne fra denne evaluering fremlægges i denne rapport.

2.1 Undersøgelsesspørgsmål

Formålet med denne evaluering er at belyse og vurdere, i hvilket omfang forsøgene med betinget optagelse og sommerkurser medvirker til at skabe en alternativ optagelsesvej for den relevante målgruppe. Evalueringen skal danne grundlag for en stillingtagen til, om ordningen skal fortsætte.

Evalueringens formål vil blive indfriet ved besvarelse af følgende delspørgsmål:

- Hvor mange ansøgere tilbydes betinget optagelse, og hvor mange af disse ansøgere påbegynder og gennemfører kurset og optages efterfølgende på den ansøgte uddannelse?
- Hvilke kriterier lægger erhvervsskolerne til grund for at tilbyde betinget optagelse, og hvordan indgår hhv. den centralt fastlagte prøve og samtalen i vurderingen af ansøgerne?
- Hvordan tilrettelægges og afvikles sommerkurserne rent indholdsmæssigt? Hvem underviser på kurserne, og hvordan fungerer de enkelte elementer i forhold til målgruppen?
- Hvordan vurderer kursisterne optagelsesforløbet, herunder optagelsesprøven og deltagelse i sommerkurset? I hvilket omfang er forløbet med til at give ansøgerne de nødvendige forudsætninger for at bestå optagelsesprøven og efterfølgende påbegynde en erhvervsuddannelse?
- Hvordan fungerer den praktiske gennemførelse af forsøgene? Herunder: Hvordan fungerer fordelingen af pladser, antallet af pladser og tidsplanerne?

2.2 Analysedesign og organisering

2.2.1 Analysedesign og datagrundlag

Undersøgelsen bygger på en række forskellige datakilder af både kvalitativ og kvantitativ art. De kvalitative data består af samlet set 108 individuelle, strukturerede telefoninterviews. Der er gennemført interviews med koordinatorene for samtlige sommerkurser i begge år, ligesom en underviser fra hvert kursus er blevet interviewet hvert år. Så vidt muligt er der blevet interviewet mindst en kursist fra hvert kursus i begge år. Dertil er foretaget interviews med hhv. seks UU-vejledere og seks erhvervsskolerepræsentanter pr. år. Erhvervsskolerepræsentanterne er valgt ud fra et ønske om at sikre både geografisk spredning blandt erhvervsskolerne og repræsentation af erhvervsskoler, som har tildelt hhv. et stort og et mindre antal ansøgere betinget optagelse. De interviewede UU-vejledere er derefter valgt, sådan at der har været tale om de UU-vejledere, der

har samarbejdet med de interviewede erhvervsskoler i processen omkring tildeling af betinget optagelse og sommerkurser.

De kvantitative data dækker hele populationen af målgruppen for sommerkurser. Dataene omfatter oplysninger om antal, der ikke har bestået optagelsesprøven til erhvervsuddannelserne senest et år efter grundskolen, antal, der tilbydes betinget optagelse, antal, der påbegynder og gennemfører et sommerkursus, herunder hvilke fag de mangler at bestå, samt antal, der består den efterfølgende optagelsesprøve og optages på en erhvervsuddannelse. Dataene om kursisterne er indhentet af EVA fra koordinatorene for de respektive sommerkurser. Mens dataene om den samlede målgruppe er indsamlet af Styrelsen for It og Læring (STIL) fra bl.a. erhvervsskolerne.

Indsamlingen af data har fundet sted i begge forsøgsår, dvs. både i 2015 og i 2016, for at spore forskelle og ligheder i erfaringerne med forsøget med betinget optagelse og sommerkurser samt for at få indblik i, hvorvidt udfordringer i 2015 har kunnet tilskrives, at der var tale om første forsøgsår, eller om de også har været at finde i forsøgets andet år. I 2015 udarbejdede EVA et midtvejsnotat med særligt fokus på erfaringer med den praktiske gennemførelse af kurserne i 2015, som forsøgskommunerne kunne gøre brug af i forbindelse med justering af forsøget i 2016.

De kvalitative data bruges til at få et billede af, hvordan hele processen omkring tildeling af betinget optagelse, planlægning og afvikling af sommerkurser samt den efterfølgende optagelsesprøve er forløbet. Ved at interviewe både koordinatorene, undervisere, kursister, UU-vejledere og erhvervsskolerepræsentanter bliver hele processen afdækket, samtidig med at vi får forskellige aktørers vurdering af, hvad der har virket og ikke virket og hvorfor.

De kvantitative data bruges til at få et billede af, hvor stor målgruppen for sommerkurserne har været, og hvor stor en andel af målgruppen der er blevet tilbudt og har gjort brug af muligheden for betinget optagelse og sommerkursus. Herudover bruges de kvantitative data også til at opgøre, hvor stor en andel der består den efterfølgende optagelsesprøve, og dermed, i hvilket omfang sommerkurserne udgør en alternativ optagelsesvej for målgruppen.

Datagrundlag

Kvalitative data

	Antal interviews		
	2015	2016	Samlet
Interview med koordinatorene	14	13	27
Interview med undervisere	12	13	25
Interview med kursister	11	22	33
Interview med UU-vejledere	5	6	11
Interview med repræsentanter for erhvervsskoler	6	6	12
I alt	48	60	108

Kvantitative data

- Data for hele populationen af målgruppen i begge år indsamlet af Styrelsen for It og Læring (STIL)
- Data for hele populationen af kursister i begge år indhentet fra koordinatorene.

2.2.2 Projektgruppe

Bag evalueringen står en projektgruppe bestående af følgende EVA-medarbejdere:

- Evalueringskonsulent Sarah Richardt Schoop (projektleder)
- Evalueringskonsulent Sonja Marie Staffeldt
- Chefkonsulent Anne Sophie Madsen
- Evalueringsmedarbejder Signe Illum Lindegren Pedersen

2.3 Kort om betinget optagelse og sommerkurser

Med aftalen om bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser indføres et adgangskrav på mindst 02 i henholdsvis dansk og matematik ved 9.- eller 10.-klassesafgangsprøver. Ansøgere, der ikke opfylder karakterkravene i forbindelse med optagelse, og som ikke har et tilsvarende dokumenteret resultat fra en tilsvarende prøve, kan optages, hvis den ansøgte erhvervsskole ud fra en helhedsvurdering på baggrund af en centralt stillet optagelsesprøve og en samtale med ansøgeren vurderer, at ansøgeren kan gennemføre en erhvervsuddannelse.

De ansøgere, der ikke opfylder adgangskravet, og som heller ikke består optagelsesprøven, kan som et forsøg blive tilbudt betinget optagelse, hvor optagelsen betinges af, at ansøgeren gennemfører et sommerkursus og derefter består optagelsesprøven. Betinget optagelse kan tilbydes ansøgere, som efter erhvervsskolens vurdering er tæt på at have de nødvendige forudsætninger for at gennemføre en erhvervsuddannelse og er motiverede for at tilegne sig de fornødne kvalifikationer.

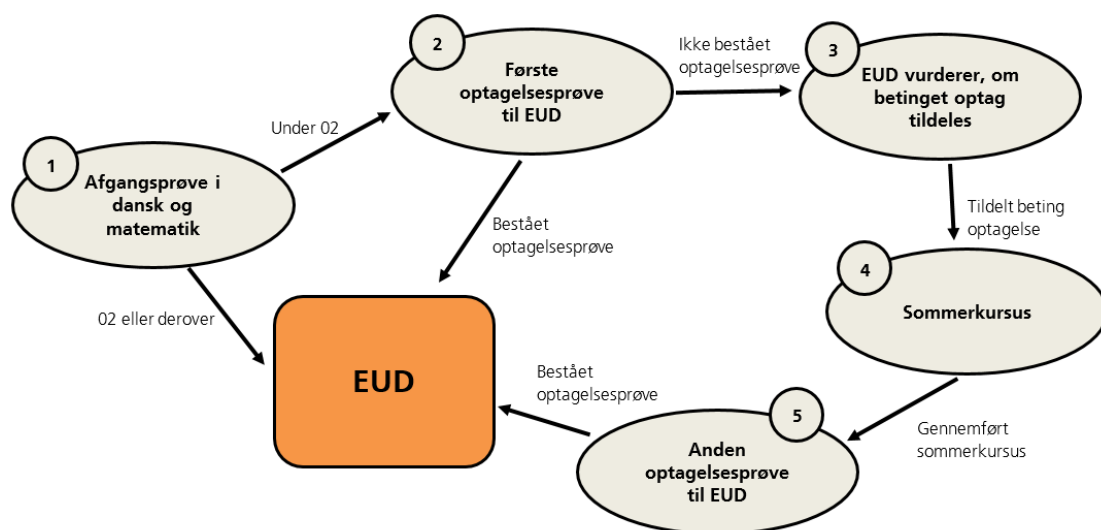
Målgruppen for forsøgene

- Ansøgere, som søger om optagelse på en erhvervsuddannelse, senest et år efter at de har afsluttet undervisningen i enten 9. eller 10. klasse, og som ikke har en uddannelsesaftale.
- Ansøgere, som ikke opfylder kravene om et karaktergennemsnit på mindst 2,0 i henholdsvis dansk og matematik ved 9.- eller 10.-klassesafgangsprøver, og som ikke har dokumentation for et tilsvarende resultat fra en tilsvarende prøve.
- Ansøgere, som efter optagelsesprøve og samtale på den søgte erhvervsskole har fået betinget optagelse, fordi de efter erhvervsskolens vurdering er tæt på at have forudsætningerne for at gennemføre en erhvervsuddannelse og er motiverede for at tilegne sig de fornødne kvalifikationer.

Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) udvælger, hvilke ansøgere der tilbydes plads på et sommerkursus, og står desuden for koordinationen af optagelse på sommerkurser i de hhv. 14 (2015) og 13 (2016) kommuner.

Sommerkursernes indhold, tilrettelæggelse og varighed er forskellig fra kommune til kommune. Fælles for dem er dog, at de er af to-tre ugers varighed og er bygget op omkring forskellige former for intensive forløb i dansk og matematik.

Figur 1: Processen for betinget optagelse til EUD

2.4 Rapportens opbygning

Rapporten er opbygget sådan, at kapitlerne følger den kronologiske rækkefølge af de forskellige trin i processen omkring tildeling af betinget optagelse, afholdelse af sommerkurser og den efterfølgende optagelsesprøve til EUD. Resuméet udgør den samlede vurdering af sommerkurserne.

- Kapitel 3 beskriver, hvad der har været karakteristisk for den praktiske gennemførelse af søget med betinget optagelse og sommerkurser generelt.
- I kapitel 4 beskrives processen omkring tildeling af betinget optagelse, herunder hvilke kriterier der har ligget til grund for tildelingen af betinget optagelse.
- I kapitel 5 tegnes et billede af, hvad der har karakteriseret målgruppen for betinget optagelse og sommerkurser, og herunder også hvem sommerkurser ikke er et relevant tilbud for.
- I kapitel 6 udfoldes det, hvad der har karakteriseret indhold og tilrettelæggelse af undervisningen, og herunder hvem der har stået for undervisningen på sommerkurserne.
- Kapitel 7 opsummerer, hvilken betydning sommerkurserne har haft for kursisters faglige udvikling, og i hvilken grad sommerkurserne klæder kursisterne på til at bestå den efterfølgende prøve.
- I kapitel 8 beskrives erfaringerne med den efterfølgende optagelsesprøve.

3 Den praktiske gennemførelse af forsøget med betinget optagelse og sommerkurser

Rapporten igennem vil vi løbende berøre de erfaringer, der knytter sig til den praktiske gennemførelse i de forskellige dele af processen af forsøget med betinget optagelse og sommerkurser. I dette kapitel behandler vi de erfaringer med hensyn til den praktiske gennemførelse, som går på tværs af forsøget med betinget optagelse og sommerkurser.

3.1 Tidsplan og kursets placering i sommerferien

3.1.1 De stramme deadlines er en udfordring – men et rammevilkår

Der er enighed om, at tidsplan og deadlines for kurserne er enormt pressede. Men der er også en bred erkendelse af, at det er svært at indrette meget anderledes, og at man derfor må arbejde ud fra stramme deadlines som en præmis. De involverede aktører har oplevet det som lettere i forsøgets år to (2016), hvor de har haft erfaringer med processen og samarbejdet parterne imellem.

Dog fremhæver koordinatorene og undervisere et særligt problematisk forhold i forbindelse med planlægningen: Først få dage før kursusstart får koordinatorene og undervisere besked om, hvor mange kursister der kommer – og dermed om kurset overhovedet bliver til noget. Det er dermed også først på dette tidspunkt, de får viden om, hvorvidt kursisterne mangler dansk eller matematik. Dette er problematisk med hensyn til den praktiske planlægning af kurset, da undervisere er nødt til at blive hyret, dele af kurset tilrettelagt og kursussteder og forplejning bestilt, førend man ved besked om, hvor mange kursister der kommer, og hvordan kursisterne fordeler sig på dansk og matematik. Disse praktiske udfordringer får ifølge koordinatorene også konsekvenser for kvaliteten af undervisningen, som er svært at tilrettelægge på forhånd. Samtidig oplever kursisterne det som usikkert og utrygt, at de først få dage før kursusstart får besked om, om de har fået plads på kurset.

En del af udfordringerne med de stramme deadlines kan imødegås ved klarhed omkring ansvarsfordeling og kontaktpersoner de deltagende parter imellem. Samt ved at få systematiseret opsamling og videreformidling af information, fx om, hvem der ikke har bestået optagelsesprøven og kan tilbydes betinget optagelse fra erhvervsskoler til UU og koordinatorene.

De stramme deadlines udgør samtidig en særlig udfordring, når man har at gøre med en gruppe af sårbare unge, der straks efter at have oplevet (endnu) et nederlag i skolen skal tage stilling til deres videre færd og muligheden for sommerkursus.

3.1.2 Logistisk udfordrende at afholde kurserne i sommerferien

Det understreges, at det trækker rigtigt mange ressourcer i en organisation at lave et sommerkursus midt i sommerferien, hvor det hele skal stables på benene med hensyn til lokaler, undervisere mv.

Derudover oplever koordinatorene det som en udfordring at hyre undervisere til at undervise på kurserne for så kort en periode i sommerferien. Samtidig har det de steder, hvor man har måttet hente undervisere ind udefra, været tidskrævende og tidsmæssigt presset at nå at få dem oplært og introduceret til det rent praktiske på kurset og undervisningsstedet.

3.2 Samarbejde, kommunikation og rollefordeling

Kontaktpersoner og rollefordeling skal klarlægges fra starten

Der er stor forskel på vurderingen af, hvordan samarbejdet mellem de deltagende aktører har fungeret. Hvorvidt samarbejdet har fungeret eller ej, har særligt været afhængigt af, om man tidligt har talt med alle involverede aktører og koordineret rolle- og ansvarsfordeling, lagt en fælles køreplan for processen og skabt klarhed over, hvem der var kontaktpersoner i forbindelse med projektet på de enkelte institutioner og organisationer. Men tidspunktet for afholdelse af kurset midt i sommerferien vanskeliggør dog at kunne nøjes med én kontaktperson hvert sted.

Grundskolen skal involveres og informeres

Grundskolen nævnes gentagne gange som en manglende samarbejdspart i forbindelse med sommerkurserne. Mens andre af samme årsag selv har taget initiativ til at inddrage grundskolen i processen. Det fremhæves som afgørende, at man i grundskolen kender til muligheden for sommerkurser og er opmærksom på, hvilke elever det kunne få relevans for, allerede inden afgangsprøven aflægges. Det anbefales derfor, at klasselærere i 9. og 10. klasse informeres og involveres. Eksempelvis har nogle koordinatorene sørget for, at alle 9.- og 10.-klasseselever i kommunen, via grundskolen, har modtaget en pjece, som har introduceret til muligheden for sommerkursus, inden de gik på læseferie.

Begrænset kendskab til sommerkurser er med til at begrænse antallet af kursister

De udbudte pladser på kurserne har hverken i 2015 eller i 2016 været i nærheden af at blive udfyldt. Der har således været tale om uudnyttet kapacitet på kurserne. I 2015 og 2016 er der tilsammen blevet udbudt 1300 pladser, mens 335 ansøgere startede på et sommerkursus. Dette peger bl.a. tilbage på, at koordinatorene har oplevet et begrænset kendskab til muligheden for sommerkurser blandt de relevante aktører og den mulige målgruppe. Såfremt sommerkurserne skulle fortsætte, ville et større antal kursister kræve, dels at kendskabet til sommerkurserne udvides, dels at flere unge vælger at tage imod tilbuddet om sommerkurser.

Læringspunkter med hensyn til den praktiske gennemførelse af forsøget med betinget optagelse og sommerkurser

- En del af udfordringerne med de stramme deadlines kan imødegås ved klarhed omkring ansvarsfordeling og kontaktpersoner de deltagende parter imellem samt ved at få systematiseret opsamling og videreformidling af information mellem parterne.
- Det fremhæves som afgørende, at man i grundskolen kender til muligheden for sommerkurser og er opmærksom på, hvilke elever det kunne få relevans for, allerede inden afgangsprøven aflægges. Det anbefales derfor, at klasselærere i 9. og 10. klasse informeres og involveres.

4 Tildeling af betinget optagelse og tilbud om sommerkursus

I dette kapitel beskriver vi, hvordan praksis og rollefordeling i forbindelse med tildeling af betinget optagelse har været. Herunder hvilke kriterier der har ligget til grund for tildelingen af betinget optagelse, og hvad der er blevet lagt vægt på i forbindelse med vurderingen af ansøgere.

Bekendtgørelsen om afholdelse af sommerkurser beskriver, hvem der skal stå for tildelingen af betinget optagelse, samt ud fra hvilke kriterier den betingede optagelse skal tildeles. Det er erhvervsskolens rolle at tildele betinget optagelse. Erhvervsskolen kan tildele ansøgere betinget optagelse, hvis ansøgerne lever op til målgruppekriterierne som beskrevet i indledningen, og "[...] hvis den ansøgte skole ud fra en helhedsvurdering på baggrund af en centralt stillet prøve [optagelsesprøve] og en samtale med ansøgeren vurderer, at ansøgeren kan gennemføre den ansøgte erhvervsuddannelse." (Vejledning, "Sommerkurser 2016", MBUL, s. 1).

Som tabel 2 viste, har 2.457 grundskoleelever, som har søgt ind på en erhvervsuddannelse, ikke opnået 02 i dansk og matematik i 2015 og 2016. I 2015 var antallet på 1.250 og i 2016 på 1.207. 735 har ikke opnået 02 i dansk og 1.722 har ikke opnået 02 i matematik. Der findes kun en opgørelse for, hvor mange ansøgere der ikke har bestået optagelsesprøven til EUD for 2015, men ikke for 2016. 1.029 ansøgere til erhvervsuddannelserne i 2015 bestod ikke optagelsesprøven. 370 af disse har søgt om optagelse senest et år efter grundskolen og har derfor været i målgruppen for betinget optagelse. 337 ansøgere er sammenlagt i 2015 og 2016 blevet tilbudt betinget optag. 182 i 2015 og 155 i 2016.

4.1 Praksis for tildeling af betinget optagelse

I dette afsnit beskrives, hvordan processen for tildeling af betinget optagelse i hovedtræk har set ud.

4.1.1 Forskellig praksis for tildeling af betinget optagelse

Det er forskelligt fra kommune til kommune, om erhvervsskolen eller UU har påtaget sig ansvaret for at vurdere, vejlede og visitere de unge til sommerkurser. Nogle steder har erhvervsskolerne påtaget sig denne vurdering, mens UU andre steder har foretaget vurderingen. I flere kommuner er vurderingen af ansøgere foregået i et samarbejde mellem erhvervsskolen og UU. Ansvarsfordelingen i forbindelse med tildeling af betinget optagelse og vejledning til sommerkurser har båret præg af formen på de allerede eksisterende samarbejdsflader mellem erhvervsskolerne og UU i den enkelte kommune. Processen for tildeling af betinget optagelse har således antaget forskellige former. Det er derfor heller ikke muligt entydigt at beskrive, hvordan tildelingen af betinget optagelse er foregået på tværs af erhvervsskoler og kommuner. Nedenfor beskrives, hvordan processen i hovedtræk har set ud, men der har altså været variation med hensyn til, hvordan rollefordelingen mellem erhvervsskolen og UU har været i processen.

Erhvervsskolen kan tildele betinget optagelse til ansøgere, som ikke består optagelsesprøven, og som samtidig opfylder målgruppebeskrivelsen for betinget optagelse. Processen for tildeling af betinget optagelse foregår som hovedregel, ved at en repræsentant for erhvervsskolen foretager en vurdering af prøveresultaterne hos de ansøgere, som ikke har bestået optagelsesprøven. Her vurderes det, hvor langt ansøgeren pointmæssigt ligger fra at bestå prøven, og om der på den baggrund er et fornuftigt grundlag for at tilbyde ansøgeren betinget optagelse. Ligger prøveres-

sultaterne fx meget langt fra grænsen for bestået, vurderes det, at ansøgerens faglige niveau ligger for langt fra det, der kræves for at kunne bestå prøven i anden omgang. Efter at den faglige vurdering er foretaget, kaldes ansøgere, som ikke består optagelsesprøven, for de fleste interviewede erhvervsskoler vedkommende til samtale på erhvervsskolen. Til samtalen foretager en vejleder fra erhvervsskolen en vurdering af ansøgeren med henblik på at afgøre, om der er grundlag for at tilbyde betinget optagelse. Vurderingen bliver som oftest foretaget dels på baggrund af ansøgerens prøveresultat og dels på baggrund af ansøgerens motivation for at tilegne sig de fornødne kvalifikationer, der kræves for at blive optaget på og gennemføre en erhvervsuddannelse. Samtalen kan desuden bruges til at orientere ansøgeren om sommerkurser, og der udleveres materialer og den nødvendige information om kurserne. Afgørelsen med hensyn til betinget optagelse meddeles skriftligt til ansøgeren af erhvervsskolen og så vidt muligt i forlængelse af samtalen.

Eksempel på proces for tildeling af betinget optagelse

En erhvervsskolerepræsentant beskriver processen som følger:

Når de har været oppe til første prøve, så får vi svarene tilbage, og så sidder jeg og laver sådan lidt et overblik over, hvor de ligger henne – er de meget tæt på at bestå, eller er de meget langt fra? [...] Og så er det vores kvalitetschef, der vurderer, om det er okay at tilbyde betinget optagelse, og det er jo helt rent og skær ud fra en vurdering, der siger, hvis man skal have 9 for at bestå af de her point i matematik fx, og får de så 8, jamen, så kan det være fornuftigt, og så derefter er det vores vejledere, der går ind og foretager den endelige vurdering. Så det er sådan et skøn, selvfølgelig, hvis de ligger meget langt fra, så kan vi jo godt med det samme sige "jamen, det bliver for svært". Så det er en vurdering, hun og jeg kigger lidt på, og så sender vi det ud til vejlederne, som tager hånd om det med hensyn til at tage en snak med ansøger.

Variation med hensyn til, hvilke kriterier der er lagt til grund for tildeling af betinget optagelse

Af bekendtgørelsen fremgår det, at målgruppen for sommerkurserne er afgrænset til "[...] ansøgere, som efter skolens vurdering er tæt på at have forudsætninger for at gennemføre en erhvervsuddannelse og er motiverede for at tilegne sig de fornødne kvalifikationer". Erhvervsskolerepræsentanter og UU-vejledere understreger, at der ikke er tale om fuldstændig objektive kriterier. Spørgsmålet om, hvorvidt den enkelte unge er "tæt på at have forudsætninger for at gennemføre en erhvervsuddannelse og er motiveret for at tilegne sig de fornødne kvalifikationer", kan således ikke sættes på formel. Det vil også være en subjektiv vurdering, som den enkelte erhvervsskolerepræsentant (eller UU-vejleder) foretager, hvor der kan lægges forskellig vægt på forskellige karakteristika ved den unge, ligesom det også er en vurderingssag, hvornår man kan siges at være tilstrækkeligt motiveret eller tæt på at have forudsætningerne. Derfor vil der naturligt være variation med hensyn til, hvordan kriterierne tolkes, og hvad der lægges vægt på i forbindelse med vurderingen af, om en ansøger skal tildeles betinget optagelse.

Flere repræsentanter for erhvervsskolerne og flere UU-vejledere forklarer, at de har udfordret definitionen af målgruppen for betinget optagelse i forbindelse med deres vejledning af ansøgere til sommerkurser. En UU-vejleder forklarer: "[Jeg] udfordrer definitionen [af målgruppen] i forbindelse med min visitation. Der var nogle enkelte, som var helt vildt motiverede, men ikke levede op til definitionen, og som vi tilmeldte". I eksemplet har UU-vejlederen vejledt ansøgere til sommerkurset udelukkende på baggrund af ansøgernes motivation for at tilegne sig de fornødne kvalifikationer. Ifølge UU-vejlederne forstås motivation både som ansøgerens motivation for at starte på et sommerkursus og som motivationen for at tage en specifik erhvervsuddannelse og uddanne sig inden for et bestemt fag.

En repræsentant for en erhvervsskole pointerer, ligesom også flere undervisere gør det, at det er problematisk at tildele betinget optagelse til ansøgere, som ikke opfylder kriterierne:

Hvis vi kan se, at der er markant mange opgaver, der slet ikke er løst [til prøven], for eksempel, jamen, så er det jo over det hele, det halter, og det duer selvfølgelig ikke. Det nytter jo ikke at tage elever ind, som vi på forhånd kan sige ikke kan klare det, selvom de kommer på et sommerkursus.

Der ses også eksempler på, at der er blevet tildelt betinget optagelse til samtlige ansøgere, som ikke har bestået optagelsesprøven, og at der således ikke har fundet en vurdering sted ud fra kriterierne. Der er således ikke ensartet praksis med hensyn til, om der er blevet foretaget en egentlig vurdering af, om den enkelte unge skulle tilbydes en plads på sommerkursus, og afholdt en samtale, eller om man har tilbudt plads til samtlige unge, der ikke har bestået optagelsesprøven.

4.1.2 Behov for systematisering af informationsudveksling mellem grundskole, EUD, UU og koordinatore

Erhvervsskolerne, der har skullet indkalde de unge til optagelsesprøve på baggrund af deres afgangskarakterer, har oplevet det som en udfordring at få karakterudskrifter fra afgangsprøverne for alle relevante unge. Oplysningerne har enten været mangelfulde, eller de har først fået oplysninger om karaktererne kort før optagelsesprøven og har derfor kun haft få dage til at indkalde til optagelsesprøven. Dette besværliggør processen for erhvervsskolerne, samtidig med at det kan skabe en usikkerhed hos de unge, at de først bliver indkaldt til prøven få dage før afholdelse.

Koordinatorerne og UU har i særlig grad oplevet, at kontakt og informationsudveksling med de relevante erhvervsskoler har manglet. Særligt er der behov for at få systematiseret opsamling og videreformidling af, hvilke unge der ikke har bestået optagelsesprøven og skal tilbydes betinget optagelse og sommerkursus, for at være sikre på ikke at tabe nogle unge i processen, fordi informationerne ikke når UU og koordinatore.

Det er særligt en udfordring, når en ung går til prøve et andet sted, end hvor den unge har søgt om optagelse. Her er der brug for at formalisere, hvordan man sikrer, at både ansøgere og UU får besked om, hvilke unge der har været til optagelsesprøve og er tildelt betinget optagelse.

I 2015 har erhvervsskolerne i flere tilfælde fået besked om, at de unge ikke har opnået 02 i dansk eller matematik ved afgangsprøven, inden den unge selv har fået besked herom. Det har medført, at nogle er blevet indkaldt til optagelsesprøve på erhvervsskolen, førend de selv har modtaget deres afgangskarakterer. Ifølge erhvervsskolerne, der har indkaldt de unge, oplever de unge det som ubehageligt at få indirekte besked om afgangsprøvens resultat ad denne vej. Der er derfor behov for koordination af udmeldinger til de unge om henholdsvis afgangskarakterer og indkaldelse til optagelsesprøve. Problematikken knytter sig primært til det første år, sommerkurserne blev afholdt, nemlig 2015, og har tilsyneladende ikke været aktuel i 2016.

4.1.3 Proces for fordeling af ansøgere til sommerkurser kan forenkles

Efter samtalen på erhvervsskolen overtager UU kontakten med ansøgerne. UU modtager en liste fra erhvervsskolerne med kontaktoplysninger for de ansøgere, der er blevet tildelt betinget optagelse. Unge, som er blevet tildelt betinget optagelse af erhvervsskolen, skal ifølge bekendtgørelsen give UU i den unges hjemkommune besked om, hvorvidt han eller hun ønsker at tage imod tilbuddet om at komme på sommerkursus. I praksis har det dog i langt de fleste kommuner været UU, der har taget kontakt til de unge, som er blevet tildelt betinget optagelse, med henblik på at få be- eller afkræftet, at den unge ønsker at blive tilmeldt et sommerkursus. Det er således UU i den pågældende kommune, der varetager koordinationen med hensyn til optagelse på sommerkurser, og ansøgerne har generelt oplevet at blive opsøgt vedrørende tilbuddet om sommerkursus fremfor selv at skulle opsøge tilbuddet.

Ifølge ministeriets beskrivelse af proceduren for, hvordan ansøgning til sommerkurser og fordeling af ansøgere skal foregå, består optagelsen af to fordelingsrunder. Efter at UU'erne har fået besked om, hvilke ansøgere der ønsker optagelse på sommerkurser, indledes den første fordelingsrunde. Det gælder ansøgere, som har bopælskommune i den kommune, der afholder sommerkurset. Hvis antallet af tilmeldte fra sommerkursets egen kommune ikke optager samtlige pladser på kurset, går anden fordelingsrunde i gang. I forbindelse med denne fordelingsrunde meddeler kommunerne antallet af ubesatte pladser til ministeriet, som offentliggør tallene på sin

hjemmeside, hvorefter ansøgere, der er blevet afvist i første fordelingsrunde, meddeler UU, at de ønsker at blive optaget på sommerkurset.

Flere koordinatorene peger på, at processen omkring fordeling af pladser med fordel kan forenkles. Koordinatorerne fremhæver, at det er en omvej, at antallet af ubesatte pladser skal udmeldes til ministeriet og omkring ministeriets hjemmeside, før unge fra andre kommuner kan optages. Dette ses som unødvendigt både i lyset af den stramme tidsplan, og i lyset af at kurserne langt fra har været fyldt op.

4.2 De unges vej igennem forløbet i forbindelse med tildeling af betinget optagelse

I dette afsnit udfolder vi, hvad de involverede parter beskriver som særligt vigtigt at være opmærksom på med hensyn til at få de unge godt igennem processen ifm. betinget optagelse.

4.2.1 En håndholdt indsats fungerer og er nødvendig

Et af de mest centrale læringspunkter med hensyn til processen omkring tildeling af betinget optagelse og tilmelding til sommerkurser er, at det kræver en håndholdt indsats "at fange" de unge, som er i målgruppen, og at overlevering mellem grundskole, erhvervsskoler, UU-vejledere og koordinatorene er afgørende. Både når det drejer sig om at sikre, at de unge møder op til den første optagelsesprøve, og når det drejer sig om at sikre, at de, der ikke klarer den første optagelsesprøve, kommer videre i processen omkring betinget optagelse, og for at få de unge tilmeldt sommerkurserne.

Det overordnede billede af, hvordan tildeling af betinget optagelse og tilmelding til sommerkurser er foregået, er, at der netop også har været tale om en håndholdt indsats. De unge er blevet taget i hånden, eksempelvis ved at UU i de fleste tilfælde har stået for at tilmelde dem sommerkurserne og givet dem information om kurserne. Der er blevet gjort brug af forskellige mere uformelle kommunikationskanaler såsom sms for at være sikker på at nå ud til de unge. Flere UU-vejledere peger på, at det handler om at gøre det så let som muligt for de unge, så de ikke mister modet. De er i forvejen en målgruppe, som har lidt flere nederlag med to dumpede prøver i bagagen.

Spørger man de unge selv, der har deltaget på sommerkurserne, hvordan processen omkring tildeling af betinget optagelse og tilmelding til sommerkurser er forløbet, så beskriver de også et håndholdt forløb. Langt de fleste forklarer, at de blot har skullet møde op til optagelsesprøve og efterfølgende samtale samt tage stilling til, om de ønskede at deltage i sommerkursen. Mens andre, såsom den unges vejleder eller forældre, har informeret dem om muligheden for sommerkursen og tilmeldt dem. Det skal dog understreges, at vi naturligvis også kun har talt med unge, der er nået hele vejen til sommerkursen, og således ikke med unge, der er faldet fra tidligere i processen.

4.2.2 Fokus på ikke at tabe de unge efter første optagelsesprøve på erhvervsskolen

Fra flere sider udtrykkes der i interviewene bekymring for at 'tabe' de unge, der ikke består den første optagelsesprøve. Det er afgørende, at de unge bliver fanget og vejledt videre, så snart de får besked om ikke at have bestået optagelsesprøven. Nogle steder har UU siddet klar på erhvervsskolen, når de unge har fået besked om, hvorvidt de har bestået optagelsesprøven, og de, der ikke har bestået, er så blevet sendt direkte videre til samtale med UU og en repræsentant for erhvervsskolen om, hvad de så skal, og muligheden for sommerkursen. En UU-vejleder reflekterer over vigtigheden af UU's tilstedeværelse på erhvervsskolen:

Vi vejledere har selv besluttet at gøre det på denne måde [være til stede på erhvervsskolen]. Vi ved bare, at det er vigtigt, at de kender os, og at vi er der og er til stede. Selvom det er mange ressourcer at sidde otte vejledere på den måde, så har vi fat i dem med det samme, og det er godt givet ud.

I nogle kommuner har UU-vejlederne gode erfaringer med at ringe til de unge, som ikke har bestået den første optagelsesprøve på erhvervsskolen, men er blevet tildelt betinget optagelse, for

at følge op på, om de kunne være interesserede i at deltage i et sommerkursus. En UU-vejleder forklarer:

Vi har ringet dem op og hørt, om de var interesserede. Vi havde ikke kunnet gennemføre [sommerkurserne], hvis vi ikke havde hentet dem ind. Den kommunikation er helt nødvendig, ellers havde vi ikke fået nok deltagere.

Ved at ringe de unge op og tage en snak om, hvorvidt den unge ønsker at komme på sommerkursus, vurderer vejlederen således, at hun 'får fanget' nogle af de unge, som ellers ikke ville benytte sig af muligheden for at tage på sommerkursus.

Læringspunkter med hensyn til de unges vej igennem forløbet omkring tildeling af betinget optagelse

- Det er vigtigt, at de unge hurtigt bliver 'samlet op', straks efter at de ikke har bestået optagelsesprøven. UU kan spille en vigtig rolle med hensyn til at få de unge vejledt videre, eksempelvis til sommerkursus efter optagelsesprøven.
- Det er erfaringen, at det kræver en håndholdt indsats at holde de unge inde i processen omkring betinget optagelse og sommerkurser, og at dette kræver overlevering mellem grundskole, erhvervsskoler, UU og koordinatore.

5 Målgruppen for betinget optagelse og sommerkurser

I dette kapitel beskriver vi, hvilke karakteristika der går igen hos de unge, der har deltaget i sommerkurserne, og hvor de har været forskellige. Samt hvem sommerkurser er et relevant tilbud for, og for hvem de ikke er.

5.1 Gennemgående karakteristika for de unge

Der er en meget blandet gruppe kursister, som har deltaget i sommerkurserne. Kursisterne har været præget af forskellighed internt på de enkelte sommerkurser, men der har også været forskelle mellem kursistgrupperne sommerkurserne imellem. Deres udfordringer har bundet i forskellige kombinationer af faglige, sociale og personlige udfordringer med forskellig vægtning og i varierende grader, men en række karakteristika går igen. I det følgende beskrives det gennemgående billede, som underviserne har tegnet af de unge.

5.1.1 Motiveret og læringsparat målgruppe

Det generelle billede er, at de unge, der har deltaget i sommerkurserne, har været enormt motiverede, målrettede og arbejdsomme. Undervisere og kursisterne selv beskriver, at de er en gruppe kendetegnet af skolenederlag og manglende tro på sig selv og egne evner, hvorfor det i nogle tilfælde har taget et par dage for kursisterne at åbne op. Det er unge, som ofte mangler faglig selvtillid og troen på, at de kan udvikle sig fagligt. Samme indtryk af de unge har de koordinatoren, UU-vejledere og repræsentanter for erhvervsskolerne, der har været tæt nok på de unge i processen til at kunne danne sig et indtryk af dem.

På trods af de unges manglende faglige selvtillid og tro på sig selv er oplevelsen blandt undervisere, at potentialet hos de unge har været stort, og både undervisere og kursister oplever, at læringsintensiteten har været enormt høj på kurserne i mødet mellem anerkendende og engagerede undervisere og motiverede og fokuserede kursister. Af samme grund har fravær generelt ikke været noget problem på kurserne. De unges motivation opleves i væsentlig udstrækning som drevet af et ønske om at tage den specifikke erhvervsuddannelse, de har søgt ind på.

5.1.2 Unge med svage faglige forudsætninger

Det er en udbredt oplevelse blandt erhvervsskoler, koordinatoren og undervisere, at kursisters faglige forudsætninger har været meget svage. Undervisernes generelle indtryk er, at der er tale om en overvægt af unge, der har grundlæggende indlæringsvanskeligheder, som de har brug for hjælp til at håndtere. De beskriver generelt kursisters faglige udfordringer som markant større andet år (2016) end første år (2015), kurserne har været afholdt. Der findes blandt de interviewede parter ikke umiddelbart en forklaring på, hvad årsagen til dette er. En koordinator forklarer, at kursisters svage faglige forudsætninger – særligt i 2016 – har haft betydning for, hvad der er lagt vægt på i undervisningen:

Fordi eleverne var så fagligt bagud den her gang, var vi nødt til at målrette undervisningen efter prøver – frem for grundmatematik som sidste år – og kurser i eksamensnervøsitet. Sidste år har man været mere hård med, hvem man lukkede ind.

5.1.3 Nogle mangler "bare" et fagligt ryk, andre hjælp til personlige eller sociale problemer

En af de ting, der går igen hos de unge, er således svage faglige forudsætninger. Men når det kommer til de bagvedliggende årsager til disse faglige udfordringer, er forskelligartede forklaringer i spil. Kursisterne fordeler sig således i et kontinuum fra motiverede og læringsparate unge, som blot mangler et fagligt ryk, i den ene ende af skalaen til unge med tunge personlige og sociale udfordringer, hvor ikke-faglige udfordringer er en væsentlig bagvedliggende forklaring på deres faglige udfordringer, i den anden ende af skalaen.

Blandt de unge, hvis hovedudfordring er, at de mangler et fagligt ryk, finder man bl.a. unge, som enten er blevet overset eller har puttet sig i grundskolen og af denne grund ikke har fået lært det, de skulle. Det kan være unge, som er blevet hægtet af i løbet af grundskolen pga. manglende interesse for undervisningen eller et stort fravær. En UU-vejleder forklarer: "Jeg tror, at det er elever, der er folkeskoletrætte. De har været de dumme i folkeskolen, og det stopper al indlæring at få at vide, at man ikke kan – af enten lærere, andre elever eller forældre." I gruppen af kursister, der først og fremmest mangler et fagligt ryk, finder man også unge, som har en anden etnisk baggrund end dansk og eventuelt ikke har boet hele deres liv i Danmark, hvorfor de har udfordringer med det dansksproglige, men ikke som sådan grundlæggende indlæringsvanskeligheder.

For andre unge har deres udfordringer ikke udelukkende været af faglig karakter, men også af social og personlig karakter. Flere kursister kommer fra familier, hvor de ikke har mødt opbakning og engagement med hensyn til at tage en uddannelse. For nogle kursister er betydelige personlige problemer en faktor i forbindelse med deres skolegang og læring. En underviser siger:

De har flere ting med end det faglige. Fx kæmpede en med overvægt, en havde selvska-
dende adfærd, og en havde været udsat for en voldtægt. Man tænker "hold da op, så kan
jeg godt forstå, at de ikke kan koncentrere sig om undervisningen".

Andre kursister har udfordringer, som bærer præg af de sociale fællesskaber, de er en del af uden for skoletiden. Fx er nogle kursister involveret i kriminalitet, fx i form af handel med stoffer. Andre er udfordret pga. et misbrug såsom et hashmisbrug eller brug af stoffer. En underviser forklarer: "Det er nogle elever, der sikkert godt kan tage en erhvervsuddannelse, men hvor der er andre ting i baglandet, som gør, at de ikke kan fokusere på det."

Kursisternes forskelligartede udfordringer har ifølge underviserne haft stor indflydelse på undervisningen og på kursisternes evne til at leve op til de faglige krav på kurset. Kursisternes udfordringer har i nogle tilfælde grebet ind i undervisningen på en måde, som har gjort det vanskeligt udelukkende at holde fokus på det faglige indhold. En underviser sætter ord på dette:

De var let afledelige. De ville helst have, at vi bare sad med dem. De ville gerne snakke og
havde brug for at læse af. Mange af dem havde ting i bagagen. Det var ikke veltilpassede
elever, men unge med store problematikker hjemmefra – ubehandlede problemer, som fyl-
der meget for dem.

Flere undervisere understreger, at de har måttet forholde sig til kursisterne som hele mennesker, hvilket har krævet mere end blot undervisning. Underviserrollen har også haft karakter af en omsorgs- eller støtterolle over for gruppen af kursister med personlige og sociale problemer.

De unge har fået enten for meget eller for lidt opmærksomhed i grundskolen

Uanset om der er tale om unge, der primært har udfordringer af faglig karakter, eller unge, for hvem personlige og sociale problemer spiller en væsentlig rolle, så oplever erhvervsskolerepræsentanter, undervisere og UU-vejledere, at der er tale om unge, der har fået for lidt positiv eller for meget negativ opmærksomhed i grundskolen. Det vil sige, at de enten er blevet overset i skolen og ikke har fået den rette hjælp og støtte til deres udfordringer. Eller at de har fået meget negativ opmærksomhed, fx ifm. konflikter med klassekammerater eller lærere, hvilket har fjernet fokus fra den faglige opmærksomhed. En underviser beskriver de unge sådan:

Eleverne er lige præcis så lidt dårlige, at de flyver under radaren. De er lige over inklusionsbørnene – og det er inklusionsbørnene, der bliver sat fokus på.

En anden underviser beskriver, hvordan der kan være tale om unge, der har fået enten for lidt eller for meget opmærksomhed i grundskolen, og reflekterer samtidig over, hvad sommerkurserne kan gøre for disse unge:

Enten er du overset, eller også er du det modsatte – ingen af delene er til gavn for læring. Der er dem, der hænger i gardinerne, og hvor fokus på det faglige ryger, fordi der er så store adfærdsmæssige problemer og så stort fokus på konflikt. Her er sådan et tilbud [sommerkurser] godt, fordi lidt modenhed kan begynde at slå ind, så de er ved at være klar til at modtage undervisning og se en mening med det.

Læringspunkter med hensyn til karakteristika for målgruppen

Gennemgående karakteristika for kursisterne på sommerkurserne har været:

- Grundlæggende faglige udfordringer og for en del grundlæggende indlæringsvanskeligheder
- Et stort ønske om at blive optaget på en specifik erhvervsuddannelse
- Negative skoleoplevelser og mange nederlag i grundskolen
- Manglende faglig selvtilid og tro på muligheden for faglig udvikling
- Stor motivation og læringsparathed på trods af tidligere skolerelaterede nederlag.

De unge har haft svage faglige forudsætninger til fælles, mens årsagerne til disse faglige udfordringer har haft forskellig karakter. For nogle vedkommende har deres udfordringer udelukkende været af faglig karakter. For andre har personlige og sociale problematikker væsentlig forklaringskraft med hensyn til deres manglende læring i fagene.

5.2 For hvem er sommerkurser det rette tilbud?

Den generelle holdning blandt erhvervsskoler, UU-vejledere, undervisere og koordinators er, at målgruppebeskrivelsen for sommerkurserne, som den står skrevet i bekendtgørelsen, er passende. Oplevelsen er, at sommerkurser netop egner sig til unge, der har ligget på vippen til at bestå optagelsesprøven i første omgang, og som er motiverede for at tilegne sig den nødvendige viden for at starte på en erhvervsuddannelse. Flere undervisere og koordinators understreger vigtigheden af, at man så også følger målgruppebeskrivelsen ved tildelingen af betinget optagelse, sådan at kursisterne holdes inden for målgruppen. En koordinator siger:

Hvis man holder sig til bekendtgørelsen, så er det fint. Men når der kommer revl og krat ind på særordninger osv., så gør det det meget svært for os. Der skal være plads til undtagelser, hvis der er en god grund, men man skal tænke sig godt om.

Helhedsperspektivet fremhæves som afgørende i forbindelse med visiteringen af de unge, idet hverken det rette faglige niveau eller en stærk motivation gør det alene. Begge dele må være til stede. Samtidig er det vigtigt ikke blot at lægge vægt på fagligt niveau og motivation, som bekendtgørelsen foreskriver det, men også at få afdækket, om ikke-faglige aspekter såsom personlige og sociale udfordringer, herunder eksamensangst, diagnoser eller andet, står i vejen for, at den unge klarer prøven. Ved at man ifm. tildelingen af betinget optagelse kombinerer en samtale med den unge med et kig på den unges besvarelse og resultat fra optagelsesprøven, får man således et vurderingsgrundlag, som muliggør en helhedsvurdering, ved at belyse faglige udfordringer og niveau såvel som muligheden for at drøfte personlige og sociale udfordringer.

De mest oplagte kandidater til et sommerkursus er unge, som alene mangler et fagligt løft. Men kurserne har også kunnet rumme og rykke en del af de unge, som også kæmper med personlige og sociale problemer. Det kræver derfor en individuel vurdering af den enkeltes udfordringer at vurdere, hvem sommerkurser er det rette tilbud for.

Nogle af koordinatorene nævner, at der på et punkt godt kunne blødes op på målgruppekriterierne, nemlig med hensyn til kriteriet om, at det må være højst et år siden, at man har færdiggjort 9. eller 10. klasse. De mener, at det er vigtigt med et ungefællesskab på kurset, men at det ikke nødvendigvis havde været problematisk at tage unge, der havde lavet noget andet i et par år, med på kurset. Dette skal også ses, i lyset af at de fleste sommerkurser har haft relativt få kursister, og at der har været tomme pladser. Samtidig gives der udtryk for, at der mangler tilbud for unge under 18 år. En koordinator siger om målgruppen:

En del steder har man modtaget henvendelser fra motiverede unge 'GF2'ere', som ønskede at komme med på kurset, og som koordinatorene ærgrede sig over at måtte afvise, i lyset af at kurserne alligevel ikke var fuldt bookede.

På en del af kurserne har man måttet afvise ansøgere, som ønskede at starte på GF2 på en erhvervsuddannelse.

5.2.1 For hvem er sommerkurser ikke et relevant tilbud?

Ifølge erhvervsskolerepræsentanter, koordinatorene og undervisere har det været erfaringen, at der i sommerkurserne også har deltaget unge, for hvem et sommerkursus ikke er det rette tilbud. Det hænger sammen med, at de unges forudsætninger ligger for langt fra det, der kræves af dem, hvis de skal forbedre deres faglige niveau tilstrækkeligt til at bestå optagelsesprøven. 2-3 ugers sommerkursus med intensiv undervisning er således ikke tilstrækkeligt til at flytte disse unge til et niveau, der gør dem i stand til at bestå optagelsesprøven.

Fleere undervisere peger på, at det har været vanskeligt for kursister, som mangler at bestå både dansk og matematik, at tilegne sig et tilstrækkeligt fagligt niveau i løbet af et sommerkursus. På de fleste kurser har undervisningen været opdelt i dansk og matematik. Det vil sige, at de kursister, som har haft behov for undervisning i begge fag, er gået glip af halvdelen af undervisningen i de to fag. Det stiller dem ringere med hensyn til at bestå optagelsesprøven, ligesom underviserne beskriver det som en for stor mundfuld for de unge at skulle overkomme to prøver, nogle gange afholdt på samme dag.

Sommerkurserne er som hovedregel ikke gearet til unge med ordblindhed, som ikke allerede er fortrolige med at bruge hjælpemidler på grund af deres ordblindhed som fx en it-rygsæk. En af de store udfordringer på flere af kurserne har været, at underviserne har fået stærk mistanke om ordblindhed hos kursister, som ikke selv har været bekendte med deres ordblindhed. Kursisterne har således ikke haft nogen forudsætninger for at håndtere deres ordblindhed eller haft adgang til hjælpemidler såsom en it-rygsæk. I tilfælde, hvor kursisternes ordblindhed først er blevet identificeret under kurset, har det været vanskeligt for underviserne at yde den nødvendige hjælp og støtte. På grund af kursets placering i sommerferien har det ikke været muligt at skaffe hjælpemidler til de kursister, som har haft brug for det. Samtidig har ikke alle undervisere haft erfaring med at arbejde med ordblindhed.

Ifølge underviserne kan kurserne godt rumme ordblinde unge, så længe de ikke har behov for særlig hjælp til at betjene hjælpemidlerne. For de kursister, som har været bekendt med deres ordblindhed og fx kommer fra ordblindeskoler, har det været en udfordring for underviserne på sommerkurserne, at der ofte mangler en overlevering af information fra den skole, kursisten kommer fra.

Kurserne er ifølge underviserne som udgangspunkt heller ikke det rette tilbud til unge, som har en anden etnisk baggrund end dansk, og som har været kort tid i landet og derfor har begrænsede dansksproglige kompetencer. Det er vigtigt at understrege, at det gælder unge med anden etnisk baggrund end dansk, som har været kort tid i Danmark, og ikke unge med anden etnisk baggrund end dansk generelt. Unge med meget svage dansksproglige kompetencer kræver ifølge underviserne andre indsatser end et sommerkursus. Sprogbarrierer har ikke kun betydning i dansk, men også i forbindelse med at forstå og bestå matematik.

Læringspunkter med hensyn til, hvem sommerkurser er et relevant tilbud for

Sommerkurserne egner sig til unge, der lever op til kriterierne om at være motiverede og have et fagligt niveau, der er tæt på det, der kræves for at bestå optagelsesprøven. Hverken stærk motivation eller det rette faglige niveau er tilstrækkeligt i sig selv. Begge dele må være til stede. Samtidig er helhedsvurderingen af den enkelte unge vigtig for også at få indblik i eventuelle personlige og sociale udfordringer, som kunne stå i vejen for den unges indlæring og mulighed for at bestå prøven.

Sommerkurser er som udgangspunkt ikke et relevant tilbud for:

- Ordblinde uden de rette hjælpeværktøjer
- Unge, som mangler at bestå både dansk og matematik
- Unge med anden etnisk baggrund end dansk, som har været kort tid i landet eller har meget svage dansksproglige kompetencer.

6 Indhold og tilrettelæggelse af undervisningen

I dette kapitel opridses først kursernes overordnede rammer. Dernæst beskrives, hvad der har været karakteristisk for planlægningen af undervisningen. Efterfølgende opridses det, hvad der har været de gennemgående faglige udfordringer for de unge, og hvad der derfor har været fagligt i fokus på kurserne. I forlængelse heraf udfoldes, hvilke faglige, pædagogiske og didaktiske tilgange til undervisningen som underviserne har gjort brug af og haft gode erfaringer med med hensyn til målgruppens faglige udfordringer og læringsstile. Til sidst beskrives, hvad der har karakteriseret underviserne på kurserne, og hvilke underviserkompetencer der har været særligt centrale.

6.1 Sommerkursernes rammer

Den mest udbredte vurdering blandt koordinatore og undervisere har i både 2015 og 2016 været, at processen omkring planlægning og den praktiske afholdelse af sommerkurserne har været udfordrende. Mens den generelle oplevelse blandt koordinatore, undervisere og kursister i begge år har været, at selve kurset og undervisningen derimod har været vellykket og løftet målgruppen fagligt. Erfaringen fra 2015 var, at hovedelementerne i undervisningen fungerede ift. målgruppens faglige udfordringer og læringsstile. Rammer og undervisningsformer på de enkelte kurser har derfor generelt være de samme i begge år.

Til gengæld har der været variation med hensyn til de pædagogiske tilgange og tilrettelæggelsen af kurserne kommunerne imellem, idet MBUL i forbindelse med udvælgelsen af kommuner til forsøget har lagt vægt på en vis spredning med hensyn til den pædagogiske tilrettelæggelse. Kurserne har bl.a. været forskellige, ved at der på nogle kurser altovervejende har været et rent fagligt fokus, mens man på andre kurser også har arbejdet en del med eksempelvis personlig udvikling, relationsopbygning, motivation og fysisk aktivitet. Samtidig har vægtningen mellem klasseundervisning og praktisk tilrettelagt undervisning også varieret kurserne imellem. Ligesom enkelte sommerkurser har skilt sig ud, ved at kursisterne på et af kurserne har været indlogeret på kursusstedet under hele kurset, mens man på et andet af kurserne på første år sendte kursisterne på hyttetur til Sverige. Endelig er indholdet og tilrettelæggelsen af kurserne også blevet justeret ift. det først planlagte på en del af kurserne, i og med at der har været fokus på at tilpasse kurserne til de konkrete kursisters behov.

I boksen på næste side opridses de overordnede rammer for sommerkurserne i 2015 og 2016.

Sommerkursernes rammer i 2015 og 2016

Antal undervisningsdage	10-15 undervisningsdage
Undervisningstimer pr. dag	5-8 timer pr. dag
Kriterie for gennemførelse	Stabilt fremmøde (fra fuld tilstedeværelse op til 2 dages fravær) og aktiv deltagelse
Efterfølgende optagelsesprøve	Nogle steder afholdt som del af sommerkurset, andre steder uafhængigt af kurset på kursisters søgte erhvervsskoler
Antal kursister	2015: 3-34 kursister pr. kursus 2016: 3-25 kursister pr. kursus
Kursisters fordeling på fag	2015: 14 % dansk, 77 % matematik, 9 % begge fag 2016: 19 % dansk, 77 % matematik, 5 % begge fag
Antal undervisere	2-5 primære undervisere pr. kursus
Undervisningssteder	Ungdomsskole, erhvervsskole, 10.-klassecenter, efterskole

Særligt tre kendetegn ved rammerne for sommerkurserne fremhæves i interviewmaterialet som noget, der har en positiv indvirkning på kursisters inddragelse:

6.1.2 Et fokuseret og intensivt forløb holder kursisterne på sporet

Alle kurser har været tilrettelagt som et fokuseret og intensivt forløb, hvor de unge kan fokusere på matematik eller dansk på fuldtid og hele tiden repetere og holde det, de lærer, frisk i hukommelsen. En del af kursisterne har ikke blot faglige udfordringer, men også personlige eller sociale udfordringer, der ikke bidrager positivt til deres skolegang. Derfor kan et intensivt forløb være med til at holde, hvad de unge måtte have af ikke fagligt relaterede bekymringer og udfordringer, på afstand for en stund. På hovedparten af kurserne har kursisterne været på kursus i dagtimerne, men har sovet hjemme. På et af kurserne har kursisterne boet på skolen under hele kurset.

På nogle sommerkurser har man tilrettelagt undervisningen enten som integreret undervisning i både dansk og matematik eller sådan, at alle kursister havde begge fag, uagtet hvilke fag de manglede at bestå. Men undervisere og kursister peger på, at kursisterne er meget fokuserede og derfor oplever det som spild af tid at fokusere på andre fag end det fag, de mangler at bestå. Derfor kan de kun motiveres til undervisning i det pågældende fag. I lyset af denne erfaring er man på flere af sommerkurserne derfor i 2016 gået væk fra en integreret model.

6.1.3 Nye omgivelser hjælper kursisterne med at lægge negative skoleoplevelser bag sig

Både undervisere, kursister og UU-vejledere beskriver det som positivt, at kursisterne kommer ind i en anden kontekst end den, hvor de har haft deres skolegang, og møder nye mennesker. Der er tale om unge, der har haft mange skolenederlag og derfor forbinder skolen med noget negativt. Derfor kan alene det at modtage undervisning i nye fysiske rammer understøtte, at de kan lægge nogle af de dårlige oplevelser bag sig. En del af kursisterne nævner det specifikt som noget positivt, at "det ikke var ligesom at gå i skole". Ligesom en UU-vejleder siger: "Nogle af eleverne er rigtig folkeskoletrætte. Ikke nødvendigvis skoletrætte, men folkeskoletrætte. Skiftet kan gøre, at man bliver motiveret". Samtidig fremhæver underviserne også betydningen af, at de unge får mulighed for at fralægge sig den rolle, de har haft i grundskolen, på sommerkurset, og de unge oplever det som rart at vide, at alle er i samme båd.

6.1.4 Kurserne giver tid og plads til den enkelte

På de fleste sommerkurser har kursist-underviser-ratioen ligget på 2-3 kursister pr. underviser. Kursist-underviser-ratioen spænder fra 1 kursist pr. underviser til 6 kursister pr. underviser. Da

flest kursister har manglet 02 i matematik, har flest kursister deltaget i matematikundervisningen. På nogle kurser har man taget højde for dette i forbindelse med fordelingen af undervisere i de to fag. På andre kurser har man ansat lige mange dansk- og matematikundervisere, uafhængigt af kursisternes fordeling på fagene, hvilket har betydet, at der har været flere kursister pr. underviser i matematik end i dansk.

Den høje kursist-underviser-ratio har betydet, at der har været tid til at tage højde for den enkelte kursists behov. Fx har der været mulighed for, at kursisterne har fået forklaret tingene så mange gange, som de har haft behov for – hvilket der ikke altid er tid til i en normal skoleklasse. En kursist siger: "Det fungerede især godt at være så få elever. Læreren havde tid til at hjælpe". Den høje kursist-underviser-ratio har desuden betydet, at der har været mulighed for at målrette undervisningen mod den enkelte kursists behov og udfordringer og gøre brug af meget individuel feedback. En kursist siger: "Vi arbejdede tit sammen hele klassen. Det fungerede godt, fordi vi kun var otte i klassen, og lærerne havde tid til os. Jeg følte, at de kunne forklare mig det, så jeg kunne forstå det". Der har desuden været mulighed for, at alle kursister er blevet set og hørt, og at ingen har følt sig overset. Dette kan betragtes som særligt relevant for denne gruppe, da det er unge, som ofte oplever at være blevet overset i grundskolen.

Det er en del af tanken med sommerkurserne, at underviserbemandingen skal være god for at give kursisterne de bedst tænkelige betingelser for læring. At der har været få kursister pr. underviser, har således været en del af rammerne for sommerkurserne, men den gode bemanding af undervisere ift. antal kursister hænger også sammen med, at der har været relativt få kursister tilmeldt kurserne i forhold til antallet af udbudte pladser. Det er således ikke til at sige, om samme resultater ville være opnået, såfremt kurserne havde været fyldt op.

6.2 Planlægning af undervisningen

Hovedparten af underviserne fortæller, at de har planlagt kurset i hovedtræk forud for kursusstart, men at de også har "planlagt, at det ikke var fuldstændig planlagt", velvidende at det er afgørende for de unges udbytte at kunne differentiere og didaktisere undervisningen ud fra den enkeltes udfordringer og læringsstile. En kursist siger således også: "Der blev taget meget højde for mine evner, og jeg blev støttet i det, jeg ikke forstod før".

Underviserne understreger vigtigheden af, at rammerne for sommerkurserne er relativt vide og giver stor frihed i forbindelse med tilrettelæggelsen af undervisningen med hensyn til både det faglige fokus og de pædagogiske og didaktiske metoder. De påpeger, at sommerkurser ikke er eller kan være et one size fits all-koncept, idet styrken netop ligger i, at man som underviser kan tilpasse og differentiere undervisningsfokus og -former til den enkelte kursists behov.

6.2.1 Vanskeligt at planlægge målrettet undervisning på forhånd

Undervisere og koordinatorene beskriver, at særligt tre forhold har vanskeliggjort en målrettet planlægning af undervisningen forud for kurset og mødet med kursisterne. For det første får underviserne først besked om antallet af kursister på sommerkurset, og hvorvidt de mangler dansk, matematik eller begge dele, få dage før kursusstart. Det gør det svært at planlægge undervisningen efter antallet af kursister og fordeling på fag.

For det andet oplever underviserne, at det manglende kendskab til kursisternes forudsætninger og udfordringer, når de starter på sommerkurset, betyder, at der går dyrebar tid på kurset med at spore sig ind på den enkeltes udfordringer og faglige niveau. På nogle kurser har underviserne eksempelvis oplevet ikke at være blevet informeret om, at en kursist har været ordblind eller har haft en diagnose med betydning for vedkommendes læringsmuligheder. Underviserne efterlyser derfor, at der sker en overlevering af, hvad der måtte eksistere af relevante oplysninger om kursisterne. Derudover peger underviserne på, at det at få udleveret resultaterne fra den forudgående optagelsesprøve til erhvervsskolen kunne hjælpe dem på vej med hensyn til at vurdere kursisternes faglige niveau og identificere deres udfordringer. På en del af sommerkurserne har man på grund af mangel på disse testet kursisterne i starten af kurset, men for en del af kursisterne giver endnu en prøve ikke nødvendigvis den bedste start på kurset.

For det tredje savner underviserne, at der er flere eksempler på prøver og undervisningsmaterialer tilgængelige til brug i undervisningen. En del af underviserne har brugt lang tid på at udvikle eksempelprøver og undervisningsmaterialer målrettet sommerkurserne. Arbejdet med dette har været størst i forbindelse med sommerkurserne i 2015, idet disse materialer har kunnet genbruges i 2016. Men for underviserne ligger den største udfordring ved selv at skulle udvikle eksempelprøver i, at de er i tvivl om, om de rammer niveauet for prøverne, og samtidig savner eksempler på konkrete opgaveformuleringer for at klæde kursisterne bedst muligt på til det, de vil møde til optagelsesprøven.

6.2.2 Variation i undervisningen holder energien oppe, men klare mål og rammer giver kursisterne overskud til at lære

På kurserne har underviserne arbejdet med at skabe variation i undervisningsformerne. Der er bl.a. blevet vekslet mellem tavleundervisning, individuel opgaveløsning, 1:1-underviser-kursist-tid, gruppearbejde, praktiske øvelser, konkurrencer og spil både inden for og uden for undervisningslokalet. Den oplevelse, der går igen, er, at det, der virkede, var at variere undervisningsformerne, mere end at én undervisningsform virkede bedre end de andre. En kursist siger: "Der var forskellige måder at undervise på. Nogle gange var det individuelt, andre gange var det i grupper. Det var rigtig godt. Så var det varieret, så man ikke bare kedede sig hele tiden". En del af kursisterne er sædvanligvis udfordrede med hensyn til at bevare koncentrationen og tålmodigheden i skolen, men variation i undervisningen bidrog til at holde koncentrationen og motivationen oppe. Underviserne beskriver, at problemer med koncentration og motivation for langt hovedparten af kursisterne har været lagt på hylden, og at de generelt har oplevet, at kursisterne er gået arbejdsomme, motiverede og fokuserede til undervisningen.

Nogle undervisere har gode erfaringer med at arbejde med tydelige rammer og mål for undervisningen. Det kan handle om at gennemgå dagens program for kursisterne, når dagen starter, sådan at kursisterne er bekendte med, hvad der skal ske, men også om at gennemgå målene for dagens undervisning for at minimere usikkerhed og uklarhed blandt kursisterne. Underviserne oplever, at det giver kursisterne tryghed og overskud til at fokusere på at lære, når de ved, hvad der skal ske i løbet af dagen, og hvad der er fokus på at lære den dag.

Læringspunkter med hensyn til planlægning af undervisningen

- Planlægningen af undervisningen vanskeliggøres af sen besked om, hvilke kursister der kommer på kurset, manglende kendskab til kursisternes forudsætninger samt et begrænset antal eksempelprøver. Viden om kursisternes faglige styrker og udfordringer samt adgang til flere eksempelprøver vil gøre det muligt hurtigere at målrette undervisningen mod, hvad de enkelte kursister har særligt brug for at arbejde med.
- Vide rammer for tilrettelæggelsen af sommerkurset, både fagligt, didaktisk og pædagogisk, er afgørende for, at undervisningen kan tilpasses og differentieres, så underviserne understøtter kursisternes individuelle behov og læringsstile.
- Variation i undervisningen holder energien oppe, men klare rammer og mål giver kursisterne overskud til at fokusere på at lære.

6.3 Fagligt fokus i undervisningen – kursisternes centrale udfordringer

Undervisningens faglige fokus har forud for sommerkurserne været tilrettelagt efter, hvad underviserne har af tidligere erfaring med målgruppen, samt i 2016 ud fra erfaringerne fra 2015. Undervejs på sommerkurserne er det faglige fokus justeret ind efter mødet med de konkrete kursister. De gennemgående faglige udfordringer har dannet baggrund for, hvilke faglige, pædagogiske og didaktiske tilgange der er gjort brug af på kurserne for på bedst mulig vis at arbejde med målgruppens udfordringer.

En del af kursisterne har manglet helt grundlæggende færdigheder i fagene. I matematik kan det eksempelvis dreje sig om procentregning, omregning fra centimeter til meter mv. I dansk kan det handle om grundlæggende stave-, skrive- eller læsevanskeligheder.

77 % af kursisterne har manglet at bestå matematik, mens 16 % har manglet dansk, og 7 % begge fag. Målgruppens hovedudfordringer ligger således inden for matematik, selvom matematiske udfordringer også kan relatere sig til sprogforståelse.

Tabel 3
Kursistersnes fordeling på fag

	Andel, dansk (%)	Andel, matematik (%)	Andel, begge fag (%)
2015 (n = 152)	14	77	9
2016 (n = 133)	19	77	5
I alt	16	77	7

Kilde: Opgørelsen baserer sig på oplysninger fra koordinatorene for de enkelte sommerkurser.

Note: Ikke alle koordinatorene har haft oplysninger om fordelingen på fag, hvorfor opgørelsen er et gennemsnit for de kurser, hvor tallene har været tilgængelige. Se appendiks for opgørelser for de enkelte kurser.

Fleere af kursisterne har grundlæggende indlæringsvanskeligheder. Det kan bunde i manglende teknikker og strategier med hensyn til det at lære. For nogle kan det handle om, at de ikke formår at gøre brug af de redskaber og teknikker, der kunne hjælpe deres læring på vej, såsom noteteknik, brug af formelsamling og andre hjælpemidler. Men det kan også handle om, at de unge forbinder selve det at forsøge at lære og gå i skole med noget ubehageligt og stressende, og at de blokerer, fordi de eksempelvis bærer rundt på en forståelse af, at de bare ikke kan lære matematik.

En anden gennemgående udfordring blandt kursisterne har været opgaveforståelse og faglig læsning. De har haft svært ved at læse og forstå opgaver og hente den information ud af opgaverne, som de skal bruge for at løse dem. Dermed handler problemerne med matematikken ofte også om sproglig forståelse og faglig læsning. At den sproglige forståelse inden for matematikken er en udfordring, understøttes af EVA's rapport "Optagelsesprøve til eud – en analyse af testresultater af prototypen" fra 2015.

Når opgaveforståelsen har været svær for mange, hænger det sammen med, at jo højere abstraktionsniveauet i opgaverne har været, eller jo længere væk fra deres hverdag opgavens tema har ligget, jo sværere har det været for kursisterne at forstå og dermed løse opgaverne. Kursisterne har haft svært ved – men et stort behov for – at omsætte opgaveformuleringer, tal, enheder mv. fra skrift på papir til klare og konkrete billeder af, hvad der var tale om.

Læringspunkter med hensyn til målgruppens faglige udfordringer

Trods forskellighed kursisterne imellem med hensyn til både deres faglige niveau, og hvor deres faglige udfordringer ligger, er en række udfordringer gået igen hos kursisterne. Gennemgående har de haft udfordringer med følgende, som derfor har været i fokus på sommerkurserne:

- Grundlæggende færdigheder i fagene
- Størstedelen af kursisterne har manglet at bestå matematik
- At lære at lære
- Opgaveforståelse og faglig læsning
- At omsætte det abstrakte til noget konkret.

6.4 Faglige, didaktiske og pædagogiske tilgange til undervisningen

De gennemgående faglige udfordringer, som er opridset ovenfor, har udgjort udgangspunktet for de faglige, pædagogiske og didaktiske tilgange, der er gjort brug af på kurserne. Nedenfor opridses de tilgange, der har været udbredte på tværs, og som undervisere og kursister beskriver som særligt virkningsfulde med hensyn til kursistersnes faglige udvikling.

6.4.1 At sætte ord på egne udfordringer og mål gør kursisterne medansvarlige for egen læring

Underviserne har arbejdet meget med at tale med kursisterne om og bede dem sætte ord på, hvor deres udfordringer ligger, hvad de skal lære og hvorfor, og hvad de så reelt lærer. Det hjælper kursisterne i forbindelse med deres læring selv at være bevidste om og sætte ord på deres læreproces i kombination med løbende feedback fra underviserne, som synliggør deres progression og næste skridt. En underviser forklarer, hvordan kursisterne selv skal være med til at udpege deres udfordringer for at kunne blive hjulpet bedst muligt.

Vi udfordrede eleverne med hensyn til, at de skulle italesætte, hvor deres problemer var, så de blev inddraget og tog medansvar. Fokus var på at fjerne dem fra billedet: 'Jeg kan ikke'. De måtte ikke sige "jeg forstår det ikke", men skulle formulere, hvad de ikke forstod. I starten var det svært for dem at italesætte, hvor deres problemer var – de var vant til at sige "jeg forstår det ikke" – men når de blev afkrævet italesættelse af et konkret problem, oplevede de, at de så hurtigere kunne blive hjulpet videre.

Samtidig er det at lade kursisterne være med til at udpege, hvad de vil starte med at arbejde med, også en måde at undgå at presse dem for meget fra start og skabe succesoplevelser på. En underviser fortæller:

Flere af eleverne har selvtillidsudfordringer. Derfor virker det godt ikke at presse dem for meget til at starte med, men give dem muligheder for selv at starte med at vælge, hvad de vil arbejde med, så de kan starte et sted, der er realistisk, og få nogle succeser og så bygge oven på med det lidt sværere.

Det går igen i interviewene med undervisere og kursister, at "der, hvor undervisningen for alvor rykker, er, når de [kursisterne] selv begynder at opleve, at de rykker sig – og det er meget forskelligt, hvornår det sker. Nogle oplever det allerede på dag to eller tre, og nogle skal først længere hen i forløbet. Når de oplever, at det kan svare sig at hænge i, og de godt kan, så bliver de motiverede". En kursist siger: "Vi fik en prøve for hver uge. Så kunne man se fremskridt. Det var udmærket, så kunne man lige se, hvor man lå".

Mange af kursisterne bærer rundt på en selvforståelse af, at de ikke kan lære og forstå dansk- eller matematikfaget. Derfor er det vigtigt for kursisters motivation, at de "skal mærke, at de lærer noget". Derfor er der på en del af kurserne løbende blevet evalueret meget på kursisterne både af undervisere og af kursisterne selv, fx ved brug af logbog, for at synliggøre deres progression.

Det har ikke blot været vigtigt for kursisterne selv, men også for underviserne, at blive sporet ind på, hvor den enkelte kursists udfordringer og styrker ligger, som en nøgle til at målrette undervisningen mod den enkelte kursists behov. På kurserne er der derfor på forskellig vis gjort brug af test og samtaler med kursisterne i starten af kurset for at klarlægge deres konkrete udfordringer.

En test kan danne udgangspunkt for en dialog mellem kursist og underviser om, hvad kursisten har brug for at arbejde på for at forbedre sig. Derfor er der flere steder anvendt en kombination af test og samtaler med kursisterne. En del steder har der dog ikke været tale om, at kursisterne er blevet testet i klassisk forstand, hvor de sidder alene med en test. Men eksempelvis ved at underviserne har sat sig ned med kursisterne og lavet opgaverne sammen med dem, eller at de har gennemgået en tidligere prøve i fællesskab. Tests og samtaler har ikke kun været afgrænset til konkrete opgaver a la optagelsesprøven, men har i nogle tilfælde også været brugt i bredere forstand til at afdække læringsstile, læsestrategier og lign. På flere kurser har testene afsløret ordblindhed, der ikke har været konstateret før. For nogle undervisere har brugen af test fungeret som både et fagligt og et pædagogisk redskab, bl.a. til at synliggøre kursisters progression. Men også til at synliggøre, at kursisterne var i samme båd, som en underviser beretter:

Vi brugte tests og testresultater rent pædagogisk til at aflive myter om de andre kursisters niveau og sikre, at de fandt ud af, at de alle var i samme båd, hvilket gav en åben stemning omkring det. Samtidig med at de fagligt fik viden om, hvor problemerne var. Altså

både vise, at man tager det seriøst, og åbne op for at tale om matematik, selvom man ikke er verdens bedste til det.

For andre er test blevet brugt på grund af mangel på prøveresultater fra den første optagelsesprøve, som underviserne gerne havde kendt resultaterne af fremfor at skulle udsætte kursisterne for endnu en test. Netop overvejelser om, hvordan det påvirker kursisterne at blive testet, har gjort, at en del undervisere har fravalgt tests på kurset eller ventet med at teste. En underviser siger:

Vi testede ikke elevernes kompetencer i starten. Vi testede midt i og til sidst med en prøve, tilsvarende hvad de skulle op i. Det var vigtigt at få skabt tryk og et rum, der gjorde, at de var motiverede for at kunne lære. Det kunne dræbes, hvis vi startede med en test.

6.4.2 Differentieret undervisning og individuel hjælp understøtter den enkeltes læring

Undervisere såvel som kursister fremhæver muligheden for differentieret undervisning og individuel hjælp som helt afgørende for, at kursisterne rykker sig. Det har på sommerkurserne været muligt at arbejde meget individuelt med kursisters udfordringer og hjælpe den enkelte kursist med opgaveløsning, idet der på kurserne har været få kursister pr. underviser. Samtidig er muligheden for differentieret undervisning og individuel hjælp også afgørende for, at kursisterne kan blive bevidste om egne udfordringer, egen læring og egne mål.

Kursisterne peger samstemmigt på, at det, der især har været med til at rykke dem fagligt, er den tætte underviserkontakt, og at de har turdet bede om og har fået den hjælp, de har brug for. En kursist siger: "Min lærer hjalp mig ufatteligt meget. Jeg fik intensiv hjælp med lige det, jeg havde svært ved".

Når underviserne oplever, at differentiering og individuel hjælp virker, men samtidig også er nødvendigt, skyldes det, at kursisterne kæmper med forskellige faglige udfordringer på forskellige niveauer. En underviser beskriver behovet for differentiering:

Vi har haft fælles mål, men også opstillet individuelle mål, da der var behov for det, altså særlige indsatsområder for den enkelte elev. Behovet for individuelle mål handlede om forskelle i fagligt niveau, men også om at have svært ved forskellige fagområder eller behov for særlige faglige værktøjer.

På et af sommerkurserne har man også arbejdet med at lade kursisterne give daglig feedback til underviserne og på undervisningen ved afslutningen af dagen. Underviserne har oplevet det som gavnligt, at kursisterne har kunnet komme med input til undervisningen på baggrund af deres behov, og har derfor brugt det som et redskab til at tilpasse undervisningen.

6.4.3 Konkrete og praktiske indlæringsmetoder hjælper kursisters forståelse på vej

Kursisters forståelse understøttes af en anderledes tilrettelagt undervisning end blot tavleundervisning med fokus på konkrete, praktiske indlæringsmetoder. I matematik har en del af de unge eksempelvis manglet forståelse af forskellige størrelsesforhold, mængdeangivelser mv., og hvordan der omregnes fra en mængdeangivelse til en anden. Ved at opmåle skolegården, arbejde med beholdere ved udregning af rumfang eller omregne mængdeangivelser ved bagning bliver de forskellige størrelser konkrete, og kursisterne får sat håndgribelige billeder på. En kursist beskriver, hvordan det rent fysisk at arbejde med tingene hjælper forståelsen på vej: "Vi fik centicubes, så man kunne mærke det bedre og forstå det bedre". Erfaringen fra kurserne er, at det gør det lettere for kursisterne at gå tilbage til klasselokalet og løse opgaver, som de har arbejdet med i praktisk forstand og fået et billede af forud for. En kursist siger: "Det er den bedste undervisning, jeg har haft i matematik. Det gode var, at tingene blev skåret ud i pap. Jeg har lært alt det, som jeg svært ved: brøker osv."

En underviser beskriver, at "jo højere abstraktionsniveau i opgaverne, dvs. jo mindre hverdagsmatematik, jo større udfordringer havde eleverne. Ting, de ikke bruger til daglig, som valutaberegning, rumfangsberegning osv.". Derfor har man på kurserne arbejdet meget med at omsætte det abstrakte til noget konkret. Som en anden underviser siger:

Det virkede i høj grad for eleverne at gøre opgaver og løsninger så konkrete som muligt fremfor at se tal på papir. De havde brug for at se det fysisk. Det handler om at være meget praktisk: gå i køkkenet og omregne, tale til kinæstetisk læringsans, måle en fodboldbane op.

Udover at gøre opgaver, enheder osv. fysisk håndgribelige for kursisterne var det ifølge en underviser også centralt at "hive matematikken væk fra bøgerne og over i hverdagsituationer". Eksempelvis ved at omsætte valutaberegning til et spørgsmål om, at "du skal på rejse til USA, dollaren koster det her, hvad kan du få i danske kroner?", eller om at lægge et budget for ens 18-års fødselsdag.

Udover at hverdageksemples øger forståelsen, var "sidegevinsten, at eleverne fandt ud af, at dansk og matematik er noget, man bruger i mange sammenhænge, fx når man spiller et spil eller laver mad", som en underviser beskriver det, "så det ikke kun er matematik for matematikkens skyld". Dermed var det at gøre opgaverne konkrete, praktiske og hverdagsagtige også en måde at skabe mening med undervisningen og det, de skulle lære, på.

Samtidig har det også flere steder kunnet være med til at fjerne fokus fra nogle kursisters negative syn på matematik og egne matematiske evner ved at arbejde med matematik "i andre klæder" end helt klassisk tavleundervisning. En underviser fortæller eksempelvis:

Vi kører rigtig mange opgaver, som er en blanding af teambuilding og matematik. Fx sudoku, som er indrettet i hele rummet, hvor de skal bevæge sig rundt og kun kan løse det sammen. Altså matematik forklædt i en mere legende tilgang. Vi var også ude og foretage beregninger af længder og hastigheder på en mountainbiketour – altså camouflere matematikken lidt.

Eksempler på konkrete, praktiske indlæringsmetoder på sommerkurserne

- **At gå i køkkenet og bage** lærer kursisterne, hvordan man følger en opskrift, hvilket kan omsættes til at følge en opgaveformulering, samtidig med at de får en fornemmelse for forskellen på gram og kilo, liter og deciliter.
- **Gå på opdagelse i den nærliggende by** for at få konkrete billeder på nethinden, der kan hjælpe brainstorm og det at skrive en 200-ords turistguide om byen på vej.
- **At købe ind og lave frokost** giver noget faglighed med hensyn til dansk og matematik med indkøbssedler, regnskab og forudgående beregning af, hvad de skal bruge. Samtidig giver det kursisterne ansvar og medejerskab til sommerkurset.
- **At måle en flise i skolegården op** for derefter at udregne, hvor mange der ligger, kunne være en måde at synliggøre en regneopgave på, som samtidig var noget, kursisterne med ønske om mere håndværksmæssige erhvervsuddannelser kunne forestille sig at få brug for at kunne på deres uddannelse.

Praktisk undervisning tydeliggør relevansen i relation til EUD til gavn for kursisters motivation

Den praktisk tilrettelagte undervisning har samtidig kunnet bruges til at tydeliggøre undervisningens relevans i forbindelse med erhvervsuddannelserne til gavn for kursisters motivation. Det er typisk gjort ved at relatere undervisningen til kursisters søgte erhvervsuddannelser og konkretisere, hvad eksempelvis matematikken skal bruges til på de konkrete uddannelser, som de unge har søgt ind på. En underviser fortæller:

Der lå to ting i det [at lave differentieret og individuel undervisning]: dels det rent faglige, men også at undervisningen blev erhvervsrelateret, så det passede til den enkelte elevs kommende uddannelse. Så det var vi også inde og afdække for at understøtte motivationen, og så de kunne se et formål med det.

I forlængelse heraf giver flere undervisere udtryk for, at man med fordel kunne afholde kurserne på erhvervsskolerne, så kursisterne allerede under kurset bliver en del af miljøet på erhvervsskolen, og det samtidig bliver tydeliggjort, hvad de skal opnå med kurset.

6.4.4 Arbejde med strategier til opgaveløsning og -løsning

I og med at kursisterne ofte strander allerede ved det at læse og forstå opgaver og hente den information ud af opgaverne, som de skal bruge for at løse dem, er strategier til opgaveløsning og -løsning noget, der er blevet gjort meget ud af på kurserne. Der er blevet arbejdet med sådanne strategier på mange forskellige måder.

En del af kursisterne har haft svært ved at hive de nøgleord ud af opgaverne, som er afgørende for at kunne løse opgaven, og en del har ikke opdaget helt eksplicit formulerede krav i opgaven såsom at skulle skrive fem punkter om et tema. Derfor er der flere steder blevet arbejdet med en systematisk fremgangsmetode med hensyn til at hive den centrale information ud af opgaveformuleringerne. En underviser fortæller:

Vi lavede et procesark om, hvad man skal gøre, inden man fx går i gang med en matematikopgave. "Find de ord, der fortæller, hvad du skal gøre, og formuler selv opgaven for dig selv." Det gør, at de opdager de der krav og nøgleord.

I forlængelse heraf er der blevet arbejdet meget med faglig læsning og ordforståelse som led i at klæde kursisterne på til at forstå de opgaver, de blev stillet. Her har det at gøre det abstrakte til noget konkret igen været et anvendt redskab, fx ved at give kursisterne en fysisk fornemmelse af, hvor meget eller lidt forskellige matematiske enheder er i den virkelige verden. Dette har gavnet opgaveforståelsen, men også fornemmelsen for, om det resultat, de så nåede frem til, var realistisk, og om de enheder, de satte på, var de rette. En underviser siger: "Vi lærer dem at tænke over de tal, der kommer ud af et regnestykke. Der er forskel på 100 kr. og 10.000 kr. De tænkte ofte ikke over de resultater, de kom frem til, og deres betydning".

Samtidig fortæller en del af underviserne, at genkendelighed imellem det, de har lært, og de øvelsesopgaver, de har lavet på den ene side, og så de opgaver, de bliver stillet i prøverne, er afgørende for, at kursisterne kan overføre og omsætte deres viden til de nye opgaver. Denne genkendelighed har været en udfordring for en del af kursisterne. En underviser siger: "De kan ikke omsætte det, de har lært, til en ny opgave. Det skal være præcis samme tekst og tal, for at de forstår det". Derfor har underviserne gjort meget ud af at udforme øvelsesopgaver, som mindede om dem, der kunne blive stillet til optagelsesprøven, for at skabe genkendelighed.

Med hensyn til opgaveløsningen har det for nogle kursister været en udfordring overhovedet at leve op til de formelle krav i forbindelse med den enkelte opgave. Eksempelvis var noget af det sværeste ved dansk stil for flere kursister at formulere 200-300 ord. Derfor er der flere steder blevet arbejdet med at give kursisterne værktøjer til at få skrevet mere end 100 ord. En underviser fortæller:

Deres største udfordring var at få ideer til, hvad det var, de skulle skrive. Selvom de gerne ville og forsøgte at arbejde med det, så kunne de ikke sætte sig ind i de problemstillinger, de skulle forholde sig til og skrive om. Så det handlede om at give dem værktøjer til at få "fyldt ud" og brainstorme. De kunne måske godt stave og sådan, men skrev måske kun 100 ord.

I dansk har en del af kursisterne haft svært ved tekstforståelse i forbindelse med læsedelen af prøven. Derfor har der været behov for at arbejde med at give dem en nøgle til tekstlæsning. En underviser siger:

De har haft svært ved at forstå, hvad teksterne overordnet handlede om. Vi har arbejdet med teknikker til tekstforståelse. Fx at kigge på overskrifterne: Hvad er der, der hjælper, og hvad ved man egentlig om det her i forvejen?

Derudover er der blevet sat fokus på de hjælpemidler, der har kunnet understøtte kursisterne i forbindelse med opgaveløsningen, såsom en formelsamling eller særlige hjælpemidler til ordblinde. Dels fordi en del af kursisterne ikke har været klar over, hvilke hjælpemidler de egentlig måtte bruge, dels fordi en del af kursisterne har haft brug for at arbejde med, hvordan disse hjælpemidler bruges. Endelig har der også været fokus på, hvor der kunne være "nemme point" at hente i forbindelse med opgaveløsningen. Der har derfor været fokus på lavthængende frugter såsom at skrive enheder på matematiske resultater, huske, at mellemregninger også tæller med, eller at skrive fem punkter, hvis opgaveformuleringen kræver fem punkter.

Eksempler på fokuspunkter med hensyn til arbejdet med strategier til opgavelæsning og -løsning

- Skabe systematik i kursisters fremgangsmåde med hensyn til at hive den centrale information ud af opgaveformuleringerne
- Faglig læsning og ordforståelse med hensyn til fagets begreber, enheder mv.
- Skabe genkendelighed mellem øvelsesopgaver og opnået viden på den ene side og optagelsesprøvens opgaveformuleringer på den anden for at støtte kursisterne i at omsætte deres viden til nye opgaver
- Arbejde med værktøjer til tekstforståelse, brainstorm mv.
- Træne kursisterne i brug af hjælpemidler såsom formelsamlinger mv.
- Sætte fokus på, hvor der kan være "nemme point" at hente, fx ved at skrive enheder på resultater og huske mellemregninger.

6.4.5 Relations- og tillidsopbygning bidrager til et trykt læringsmiljø

Det lyder samstemmende fra undervisere og kursister, at relations- og tillidsopbygning både underviser-kursist og kursist-kursist imellem har været en forudsætning for at gøre kursisterne læringsparate. En god stemning og gode relationer betyder, at kursisterne føler sig trygge med hensyn til at åbne op, vise deres svage sider og deltage i undervisningen – noget, der er nyt for mange af kursisterne. En kursist siger: "Kurset gav mig mod til at sige noget i undervisningen". Samtidig betyder det, at kursisterne åbner op, at det bliver tydeligt, at de er i samme båd som de øvrige kursister. En kursist fortæller:

Jeg vil fremhæve måden, de [underviserne] tager imod en på. Det var en pæn måde. De spurgte meget ind til os, og de fortalte meget om sig selv. De interesserede sig rent faktisk for os. [...] Bare på den første uge lærte jeg lærerne bedre at kende, end jeg gjorde gennem hele folkeskolen. De var så åbne. Så blev jeg mere tryk.

Det er forskelligt, hvordan man har arbejdet med relations- og tillidsopbygning, fra kursus til kursus. Nogle steder er relationsopbygningen foregået i undervisningen og i pauser, mens man andre steder har haft sociale eller fysiske aktiviteter ud over den faglige undervisning med relations- og tillidsopbygning for øje.

Erfaringerne er blandede, når det kommer til at lægge sociale og fysiske aktiviteter ind som en del af sommerkurserne. På den ene side har nogle undervisere og kursister oplevet, at ikke direkte faglige sociale og fysiske aktiviteter er det, der har gjort udslaget med hensyn til den relations- og tillidsopbygning, som er afgørende for kursisters læringsparathed. Så længe det ikke er blevet oplevet som en alt for socialpædagogisk indsats. En kursist siger: "Man kunne lave alt muligt i pauserne. Spille spil, billard eller fodbold. Man lærer hinanden bedre at kende ved at have sport til fælles". Mens en underviser fortæller:

Hver torsdag stod ungdomsskolen for aktiviteter. Vi var på vandet i speedbåd og ude i en grusgrav og kørte ATV. Det har understøttet den faglige læring. Det at skabe relationer og

tryghed i gruppen øger chancen for, at man ikke er bange for at sige noget forkert blandt andre.

På den anden side har erfaringen på andre kurser været, at der ikke har været nogen faglig gevinst ved eller efterspørgsel blandt kursisterne efter ikke direkte faglige aktiviteter. For det første har alene det at deltage i sommerkurset været en stor og fremmedartet udfordring for en del af kursisterne, hvorfor man ikke har villet presse dem ud i andre nye ting. For det andet har det flere steder været oplevelsen, at kursisterne har været enormt fokuserede på det faglige og derfor ikke har kunnet se relevansen af andet end fokuserede faglige aktiviteter. En underviser fortæller:

Vi diskuterede meget, om der skulle være sociale aktiviteter. Når man samler vidt forskellige elever, så kender man dem ikke godt nok til at tage dem med en tur i Tivoli. Vi spurgte også eleverne, om de savnede det, men det gjorde de ikke – de var meget fagligt fokuserede. De kom ikke efter det sociale. Vi ville have tabt nogle elever på det, for så kunne de lige så godt have holdt sommerferie.

6.4.6 Blandede erfaringer med peer-learning

Undervisere og kursister har blandede erfaringer med brugen af peer-learning på sommerkurserne, hvor kursisterne skal samarbejde og hjælpe hinanden med opgaveløsningen, fremfor at der kun er tale om underviser-kursist-undervisning.

På nogle sommerkurser har peer-learning kunnet bidrage til kursisternes faglige forståelse såvel som deres selvtillid. To forskellige undervisere beskriver det som følger:

Rigtig mange elever forstår ikke lærerens sprog og fagudtryk, derfor har vi haft stor gavn af elev til elev-læring, hvor eleverne har kunnet forklare hinanden tingene med andre ord.

Med hensyn til gruppearbejde har eleverne stor respekt for hinandens udfordringer, fordi de alle har udfordringer. Det er ikke noget problem, at de har forskellige udfordringer. Det italesætter vi bare og bruger det som en booster til deres selvtillid, hvor elev A har styrker med hensyn til det ene, og elev B styrker med hensyn til det andet. Så kan de se, at de selv har styrker inden for forskellige områder.

Omvendt beskriver andre undervisere og kursister, at forsøg med brug af peer-learning overvejende ikke har fungeret. Undviserne tilskriver det særligt, at kursisternes faglige niveau simpelt hen har været for lavt. En underviser siger:

Så prøvede vi med noget makkerfeedback, og det virkede ikke rigtig. Vi prøvede at få dem til at udnytte hinandens kompetencer, men det fungerede ikke. De var egentlig positivt stemt, men for nogle af dem var niveauet for lavt. De kom ikke nogen vegne, selvom de forsøgte.

Bemærkelsesværdigt er det, at hvor undervisere og kursister i 2015 overvejende havde gode erfaringer med peer-learning på sommerkurserne, så er erfaringerne fra 2016 mindre positive. Det kan have mange forskellige årsager, men det kunne muligvis hænge sammen med, at undervisere generelt beskriver kursistgruppen som fagligt svagere i 2016 end i 2015. Undervisere oplever, at et for lavt fagligt niveau vanskeliggør, at kursisterne kan hjælpe hinanden på vej.

Læringspunkter med hensyn til faglige, pædagogiske og didaktiske tilgange til undervisningen

Undervisere og kursister har gjort følgende erfaringer med, hvilke tilgange til undervisningen der har fungeret over for kursisterne:

- At sætte ord på egne udfordringer og mål gør kursisterne medansvarlige for egen læring
- Succesoplevelser og synlig progression skaber motivation
- Differentieret undervisning og individuel hjælp understøtter den enkeltes læring
- Konkrete og praktiske indlæringsmetoder hjælper kursisternes forståelse på vej
- En tydeliggørelse af undervisningens relevans i relation til EUD øger motivationen
- Gavn af at arbejde med strategier til opgaveløsning og -løsning
- Relations- og tillidsopbygning bidrager til et trygt læringsmiljø
- Blandede erfaringer med peer-learning.

6.5 Undervisere

Hovedparten af undviserne har været folkeskolelærere, ungdomsskolelærere eller undervisere på en erhvervsskole. Der har overvejende været tale om nuværende eller tidligere lærere og undervisere med stor erfaring med målgruppen fra enten udskoling, 10.-klassecentre, ungdomsskoler eller erhvervsuddannelser. Dog har der også været en del lærerstuderende og nyuddannede lærere tilknyttet som undervisere. I enkelte tilfælde har de primære undervisere haft anden baggrund end lærer/underviser såsom pædagog eller coach.

Samtidig har der på en del af sommerkurserne derudover været tilknyttet folk i andre roller end primære undervisere. Det kunne igen være coaches eller idrætsundervisere, som eksempelvis har arbejdet med kursisternes motivation, relationer og personlige og sociale udfordringer. UU-vejledere har kunnet afklare spørgsmål af vejledningskarakter. Mens repræsentanter for erhvervsskolerne kunne sætte undervisningen ind i en EUD-ramme.

6.5.1 Det er en udfordring at rekruttere erfarne undervisere i sommerferien

Det generelle billede er, at der er blevet gjort en del ud af rekrutteringen af undervisere, fordi det har stor betydning, at undviserne ikke blot er fagligt klædt på til at undervise i dansk og matematik, men også har lyst og gåpåmod til at arbejde med denne målgruppe. Koordinatorerne beskriver dog, at det nogle steder har været en udfordring at rekruttere erfarne lærere fra folkeskolen. Enten fordi de har haft planlagt ferie på dette tidspunkt eller har skullet forberede det kommende skoleår, i den periode sommerkurserne har været afholdt. Derfor har man nogle steder rekrutteret undervisere, der har en fortid som folkeskolelærere, men i dag er pensionerede eller arbejder andetsteds, ligesom man har hevet lærerstuderende ind.

Kombinationen af svært fagligt – og i en del tilfælde også personligt og socialt – udfordrede kursister og kort tid til at spore sig ind på kursisternes individuelle udfordringer kræver, ifølge flere koordinatore og undvisere, som udgangspunkt, at undviserne er erfarne med hensyn til både målgruppen og fagene. Nogle steder har det været oplevelsen, at lærerstuderende eller nyuddannede ikke har været tilstrækkeligt klædt på til at løfte opgaven med en målgruppe med store faglige, personlige og sociale udfordringer på den korte tid, som et sommerkursus varer. Mens det andre steder har fungeret med lærerstuderende eller nyuddannede som en del af underviserholdet, fordi de bl.a. i kraft af deres unge alder har været særligt på bølgelængde med kursisterne.

6.5.2 Tålmodige og engagerede undvisere er afgørende for kursisternes oplevelse af sommerkurset

Undvisernes tilgang og relation til kursisterne spiller en nøglerolle med hensyn til, hvordan kursisternes samlede oplevelse af sommerkurset har været. Beskrivelser af undviserne fylder i interviewene med kursisterne, og når kursisterne bliver spurgt om, hvad der har været det bedste ved

sommerkurserne, fremhæver en del af dem netop underviserne. En kursist siger: "Jeg rykkede mig, fordi lærerne var så gode – de hjalp meget. De var gode til at forklare, så man forstod det". En anden kursist siger:

Det bedste ved kurset var måden, lærerne håndterede os unge mennesker på. De var rigtig gode til at tage højde for os. De var gode til at sige 'prøv lige igen' og få en i gang. Hvis man havde problemer med regning, så kunne man bare spørge, om de ville forklare det igen. Det ville de altid.

En væsentlig del af kursisterne har en lang række nederlag fra grundskolen med sig. For en del af kursisterne har mødet med underviserne på sommerkurserne brudt dette billede og dermed været et vendepunkt ved at give kursisterne en anden og positiv oplevelse af, hvordan det også kan være at gå i skole, blive undervist og lære.

Hovedparten af kursisterne oplever, at de på sommerkurset er blevet mødt af undervisere, der har været tålmodige, engagerede og på bølgelængde med dem. En af kursisterne beskriver, at underviserne "så én og ville én", og en anden understreger det som positivt, at underviserne "[...] smilede hele tiden og magtede os". Tålmodigheden har været en afgørende egenskab hos underviserne med hensyn til at sikre kursisters læring. Det har betydet, at kursisterne har turdet stille spørgsmål og blive ved med at stille spørgsmål, til de forstod, hvad der blev forklaret, og underviserne har forklaret dem det samme på nye måder og med andre ord, indtil det gav mening for den enkelte kursist. En kursist fortæller: "Jeg kunne godt lide undervisernes måde at motivere en på. De sagde, at de ville hjælpe. De sagde, at de gerne ville forklare det 100 gange, hvis det var det, vi havde brug for".

Undervisernes engagement i kursisterne har gjort stort positivt indtryk på kursisterne. Det at blive taget seriøst, stillet krav til og set på som et voksent menneske, der har taget det ansvar for egen fremtid på sig, som det er at takke ja til et sommerkursus, har givet kursisterne selvtillid. Ligesom oplevelsen af, at underviserne tror på dem og på, at de kan lære og rykke sig fagligt i fagene, har været med til at give kursisterne samme tiltro til egne evner. En underviser fortæller:

De blev omtalt som kursister, og vi var konsekvente med det. At overlade ansvar til dem havde en positiv betydning for dem. De unge er ofte ikke blevet givet ansvar, så det var en god oplevelse for dem, at de kunne komme med indspark og blive hørt. Det faglige var ikke nødvendigvis den største motivation for dem alle men at få ansvar og blive behandlet som unge mennesker.

Endelig fremhæver kursisterne det som vigtigt for stemningen og læringsmiljøet på sommerkurset, at de oplever at være på bølgelængde med og have en personlig relation til underviserne, som går ud over det rent faglige. Eksempelvis ved at der var plads til sjov og personlige snakke såvel som undervisning og faglighed. En kursist siger: "Lærerne var flinke, hjælpsomme, forstående og støttende. Det var det, der gjorde dem gode. Det blev et godt forhold, vi fik til dem. De var fulde af energi". Dermed er ikke blot den faglige erfaring blandt underviserne af betydning for kursisterne, men også, at det er undervisere med en særlig lyst til at engagere sig i netop denne målgruppe.

6.5.3 Underviserne kan og skal ikke udfylde rollen som vejleder

I 2015 oplevede undervisere og kursister, at der undervejs på kurset opstod spørgsmål om erhvervsuddannelserne og videre uddannelsesmuligheder blandt kursisterne, som underviserne ikke er klædt på til at besvare, og som underviserne understreger heller ikke er deres kompetenceområde eller ansvar at besvare. På en del af kurserne har man derfor gode erfaringer med at have en fast UU-vejleder tilknyttet under selve kurset, som kan besvare spørgsmål af vejledningskarakter blandt kursisterne undervejs. Nogle steder har man haft en hotline til en UU-vejleder under kurset, andre steder har UU-vejlederen været forbi og holde oplæg eller haft fast "kontortid" på kurset, hvor kursisterne på kurset har kunnet komme forbi til en snak. Endelig ses der også eksempler på UU-vejledere, der har været til stede under kurset og også har haft andre roller end alene vejlederrollen for at understøtte, at vejlednings snakke kunne opstå mere uformelt.

Eksempel på UU-vejleders tilstedeværelse på et sommerkursus

På et af sommerkurserne har man valgt at ansætte en UU-vejleder, som har været til stede under hele kurset for at kunne tale med kursisterne om deres ønskede erhvervsuddannelse og alternative uddannelsesmuligheder, hvis de ikke klarede den efterfølgende optagelsesprøve. På kurset var der morgenmad og frokost til kursisterne, som UU-vejlederen og kursisterne hjalp til med at forberede i køkkenet. Det gav mulighed for, at UU-vejlederen kunne tage nogle uformelle samtaler med de unge i køkkenet frem for de mere formelle vejledningssamtaler, som de unge er vant til. Samtidig gav det også tid og mulighed for samvær med UU-vejlederen over en længere periode og dermed relationsopbygning til gavn for vejledningssamtalerne. UU-vejlederen afholdt også individuelle samtaler med kursisterne i køkkenet ved afslutningen af kurset.

Læringspunkter med hensyn til underviserkompetencer

- Erfaring med målgruppen er værdifuld med hensyn til at løfte undervisningsopgaven, men det kan være en udfordring at rekruttere erfarne undervisere i sommerferien
- Tålmodige og engagerede undervisere er afgørende for kursisters samlede oplevelse af sommerkurset
- Underviserne kan og skal ikke udfylde rollen som vejleder. Derfor er der gode erfaringer med at have en UU-vejleder tilknyttet kurset.

7 De unges faglige udvikling på sommerkurserne

I dette kapitel samler vi op på de unges faglige udvikling på sommerkurserne. Det vil sige, at kapitlet sætter fokus på, i hvilken grad kombinationen af de anvendte faglige, pædagogiske og didaktiske tilgange til undervisningen og det faglige fokus rykker målgruppen fagligt set og klæder dem på til at bestå den efterfølgende optagelsesprøve. Derudover kommer vi også omkring, hvilke forbehold der skal tages med hensyn til sommerkursernes betydning for de unges læring og fremtidige uddannelsesparathed.

7.1 Kan sommerkurserne klæde målgruppen på til at bestå optagelsesprøven?

I det følgende belyses det, hvorvidt sommerkurserne rykker kursisterne fagligt, og i hvilket omfang kursisterne efterfølgende består optagelsesprøven.

7.1.1 Alle kursister rykker sig fagligt, og 60 % består optagelsesprøven

60 % af de kursister, der har gennemført et sommerkursus i 2015 og 2016, har bestået den efterfølgende optagelsesprøve. Ud af de 309 kursister, der har gennemført et sommerkursus, har 185 bestået optagelsesprøven bagefter. I 2015 var andelen, der bestod optagelsesprøven, 55 %, mens den i 2016 var noget større, nemlig 66 %.

Tabel 4
Kursisternes resultater ved den efterfølgende optagelsesprøve

	Antal, gennemført sommerkursus	Antal, bestået optagelsesprøve	Andel, bestået Optagelsesprøve (%)
2015	172	95	55
2016	137	90	66
I alt	309	185	60

Kilde: Opgørelsen baserer sig på oplysninger fra koordinatorene for de enkelte sommerkurser.

Note: Andel, der består den efterfølgende optagelsesprøve, er udregnet i forhold til det antal kursister, der gennemfører et sommerkursus.

Samtidig ses der også en række eksempler på kursister, som lige akkurat ikke har bestået den efterfølgende optagelsesprøve, men som har fået dispensation til alligevel at blive optaget på erhvervsuddannelsen, fordi erhvervsuddannelsen har vurderet dem som egnede.

De ovenstående tal kan give en indikation på, hvor stor en andel af kursisterne der bliver klædt fagligt på til at klare den efterfølgende optagelsesprøve. Dog skal det understreges, at hvorvidt den enkelte unge består optagelsesprøven, ikke nødvendigvis kun er et spørgsmål om fagligt niveau. For nogle er eksamensangst eller andre personlige eller sociale problemer endt med at stå i vejen for, at de har bestået prøven, selvom de på kurset har opnået et tilstrækkeligt fagligt niveau til rent fagligt at ville kunne bestå prøven, fx vist ved prøver på kurset.

Variation i, hvor stor en andel af kursisterne der består optagelsesprøven

Ser man på sommerkurserne enkeltvis, er der forskel på, hvor stor en andel der består optagelsesprøven, kurserne imellem. I hovedparten af kommunerne ligger andelen, der består optagelsesprøven, i 2016 på 60-100 % (se appendiks). Men enkelte kommuner stikker ud, ved at andelen, der består, er nede på 24-40 %. Forsøgskommunerne er udvalgt ud fra et ønske om en vis forskellighed med hensyn til den pædagogiske tilrettelæggelse, men det er på baggrund af denne evaluering ikke muligt at sige noget entydigt om, at den ene pædagogiske ramme er bedre end den anden. Variationen i, hvor stor en andel af kursister der består optagelsesprøven, kurserne imellem, skal også ses, i lyset af at der har været forskel på sammensætningen af kursisterne kurserne imellem.

Sommerkurserne rykker kursisterne med hensyn til deres faglige udgangspunkt, men for nogle er udgangspunktet for svagt

Spørger man undervisere, kursister og koordinatore, så er der bred enighed om, at stort set alle kursisterne har rykket sig fagligt ift. det udgangspunkt, de havde. En koordinator siger:

Man er nødt til at se det, de opnåede, ud fra de forudsætninger, de mødte op med, og den situation, de hver især stod i. Set med de briller har de alle fået noget ud af det uden nødvendigvis at bestå.

En kursist siger: "Jeg har rykket mig meget, fordi jeg tog det seriøst, og de [underviserne] hjalp mig altid". En anden kursist siger: "Jeg har bestemt rykket mig fagligt. Der er mange ting, jeg ikke forstod før. De [underviserne] brugte andre metoder, end jeg har oplevet før". Mens en tredje kursist fortæller: "Nu forstår jeg, hvad matematik handler om. Det har jeg aldrig gjort før".

Undervisere og koordinatore giver altså udtryk for, at målgruppen kan rykke sig rigtig meget i løbet af et sommerkursus – og en del bestå – men at nøgleordet i den forbindelse er, at der netop er tale om unge inden for målgruppen. Som det også beskrives i kapitlet om målgruppen, så har det på flere af sommerkurserne været undervisernes erfaring, at der har deltaget kursister, som ikke har været tæt nok på at have de faglige forudsætninger for at kunne klare optagelsesprøven. Underviserne understreger, at sommerkurserne også kan og har rykket unge, som ikke er tæt på at have de faglige forudsætninger, men at disse ikke kan rykkes tilstrækkeligt på 2-3 uger til så også at bestå prøven. En koordinator siger:

Det, et sommerkursus kan løse, er en nogenlunde fungerende elev, som har nogle faglige begrænsninger. Vi kan give et 'brush up' og give nogle teknikker og strategier. For at eleverne kan profitere af kurset, bliver de nødt til at komme med nogle forudsætninger for at kunne lykkes.

Det kan dog være svært på forhånd at vurdere, hvad det vil sige at være tilstrækkeligt motiveret og have de rette faglige forudsætninger, og hvordan dette vurderes. I nogle tilfælde har underviserne da også oplevet kursister, som de til at starte med ikke troede ville kunne nå at rykke sig tilstrækkeligt, men som er endt med alligevel at gå op og bestå prøven.

Et sommerkursus kan ikke erstatte års skolegang

Sommerkurserne er i udpræget grad målrettet mod, at de unge bliver klædt på til at bestå optagelsesprøven. De bærer derfor præg af en vis grad af "teaching to the test". Derfor beskriver nogle koordinatore, undervisere og vejledere sommerkurserne som et "quick fix" af nogle udfordringer, som stikker dybere og derfor kræver mere arbejde, end et to-tre ugers kursus kan klare. Flere sætter derfor spørgsmålstegn ved langtidsholdbarheden og dybden af den viden, kursisterne tilegner sig på kurset.

7.1.2 En ting er at bestå optagelsesprøven, noget andet er at tage en EUD

Der peges samstemmigt på, at det er vigtigt at skelne mellem, om kurset kan sikre de unge forudsætningerne for at bestå optagelsesprøven og komme ind på en erhvervsuddannelse, og om de unge så er uddannelsesparate og klædt på til at blive fastholdt på og gennemføre grundforløbet på en erhvervsuddannelse. Med hensyn til sidstnævnte er de involverede parter mere tviv-

lende og udtrykker ønske om, at man følger op på, om kursisterne bliver fastholdt. Samtidig beskriver underviserne, at det, der virker for de unge, er en anderledes, individuelt tilrettelagt og håndholdt undervisning, hvorfor det er svært at sige, om de unges viden og engagement holder ved på erhvervsskolen, hvor undervisningen ikke foregår på samme vis.

Hvad vi i denne evaluering ikke kan sige noget om, er altså, om de unge bliver fastholdt på og gennemfører deres erhvervsuddannelser. Dette kunne være interessant at undersøge nærmere, men vil kræve, at man følger de unge over længere tid end tidsrammen for denne evaluering.

En positiv skoleoplevelse kan være første skridt mod fastholdelse i uddannelse

Alt imens de involverede aktører er afventende med hensyn til, om sommerkurserne fagligt ruste de unge til at gennemføre et grundforløb på en erhvervsuddannelse, så lægger de vægt på, at kurset også har en væsentlig indvirkning af ikke-faglig karakter på de unge, som har betydning for deres videre uddannelse. Undervisere og kursister beskriver, at kurset for mange af de unges vedkommende bliver en positiv skoleoplevelse og øger deres selvfølelse og tiltro til egne evner. Dette beskrives som altafgørende for en gruppe, hvis skolegang ellers ofte har været præget af nederlag, og for hvem selve det at gå i skole er forbundet med noget negativt. En del af de unge er startet ud med en forståelse af, at der ikke blot har været tale om, at de *ikke havde lært* eksempelvis matematik, men at de *ikke kunne lære* matematik. For en del af kursisterne har kurserne altså været et vendepunkt, i den forstand at de har oplevet og dermed opbygget en faglig selvtilid med hensyn til, at de rent faktisk kunne lære og udvikle sig, også selvom det var svært. En af kursisterne siger: "Det, jeg var gladest for ved kurset, var, at jeg fik at vide, at jeg ikke var dum; jeg havde bare svært ved matematik".

Blandt de kursister, der er blevet interviewet ifm. denne evaluering, er der også kursister, der ikke har bestået den efterfølgende optagelsesprøve. Bemærkelsesværdigt for denne gruppe er det, at en del af disse unge, til trods for at de ikke har bestået prøven, alligevel har været glade for at deltage i sommerkurset. Igen forklares dette med, at sommerkurset ikke alene kan skabe et konkret fagligt ryk hos de unge, men også i bredere forstand kan gøre en forskel med hensyn til at give dem en positiv skoleoplevelse og oplevelsen af og troen på, at de kan rykke sig fagligt.

7.1.3 Tidligere indsats efterlyses

En gennemgående pointe fra koordinators, UU-vejlederes, erhvervsskole og underviseres side er, at et sommerkursus eller noget tilsvarende burde være en mulighed for elever i grundskolens udskoling. Flere nævner, at sommerkurset ligger for sent i de unges uddannelsesforløb, at det ikke betragtes som rimeligt over for de unge, at indsatsen først kommer, efter at de har været igennem de nederlag, det er ikke at opnå 02 i dansk eller matematik i forbindelse med afgangsprøverne og ikke at bestå optagelsesprøven på erhvervsskolen. Derfor foreslår flere, at et lignende intensivt forløb tilbydes til elever i 'farezonen', eksempelvis i sommerferien mellem 8. og 9. klasse eller som eksamensforberedende undervisning forud for afgangsprøverne. Samtidig nævnes det også, at et intensivt forløb som et sommerkursus i sin nuværende form er en form for "plaster på såret" og ikke kan erstatte års skolegang. For at der kan finde en mere grundlæggende faglig læring fremfor "teaching to the test" sted, er der behov for en dybere læring over længere tid. Indsatser i grundskolen vil kunne drage nytte af erfaringerne fra sommerkurserne.

Erfaringer fra sommerkursus kan ikke nødvendigvis overføres 1:1 til grundskolen

EVA finder det dog vigtigt at bemærke, at de positive erfaringer fra sommerkurserne med at rykke de unge fagligt ikke nødvendigvis kan overføres 1:1 til grundskolen. Årsagen er, at de unge, der kommer på sommerkurserne, formentlig udgør en særlig gruppe blandt dem, der i grundskolen ligger på vippen til ikke at få 02 i dansk eller matematik. De unge, der deltager i sommerkurserne, må antages at være de mest motiverede for læring i denne gruppe, idet de – efter at have oplevet det nederlag, det er først ikke at opnå 02 i afgangsprøven og derefter dumpe til optagelsesprøven – vælger at bruge deres sommerferie på at tage på sommerkursus. Denne særlige motivation for læring og optagelse på en erhvervsuddannelse må forventes at indvirke positivt på deres læringsudbytte, hvorfor udbyttet ikke nødvendigvis vil være det samme, hvis man afholder lignende forløb for hele gruppen af grundskoleelever, der ligger på vippen til ikke at bestå dansk eller matematik. En del af de unge selv beskriver, at det at nå til at være nødt til at tage på et sommerkursus er et "wake-upcall" om, at nu gælder det, for nu står deres fremtid

på spil. Flere beskriver, at de netop henter motivation til sommerkurset fra, at det opleves som en sidste chance eller en ekstra chance, de har fået, og at de står på en brændende platform, som de ikke har følt lige så nærværende i grundskolen.

Samtidig fremhæver underviserne, som førnævnt, også, at det har positiv indflydelse på de unges læringsparathed, at de unge på sommerkurserne tages ud af deres vanlige skolemiljø, hvor de kan have haft negative skoleoplevelser og kan have været fastlåst i bestemte roller. Det er således også af betydning, at der ikke blot er tale om et forløb indlejret i den normale skolehverdag.

Med dette sagt vil man stadig kunne trække på erfaringerne fra sommerkurserne med hensyn til, hvilke faglige, pædagogiske og didaktiske undervisningstilgange der har særlig virkning med hensyn til målgruppens faglige udfordringer og læringsstile, og gøre brug af disse erfaringer i lignende forløb for elever i udskolingen og i de forberedende tilbud.

Læringspunkter med hensyn til kursisternes faglige udvikling

- Sommerkurserne rykker stort set alle kursister ift. deres faglige udgangspunkt, men i nogle tilfælde er de unges faglige udgangspunkt for svagt til, at de kan rykke nok til at bestå den efterfølgende optagelsesprøve. Det er derfor afgørende for udbyttet af sommerkurserne, at kursisterne reelt er inden for målgruppen og dermed tæt på at have de nødvendige faglige forudsætninger.
- Et sommerkursus kan dog ikke erstatte års skolegang. Der er i høj grad tale om "teaching to the test", hvorfor der kan sættes spørgsmålstegn ved langtidsholdbarheden af og dybden i de unges læring.
- En ting er at klæde de unge på til at bestå optagelsesprøven, noget andet er, om de så også er klar til at tage en erhvervsuddannelse. Dog kan en positiv skoleoplevelse, som sommerkurset har været for mange, være første skridt mod fastholdelse i uddannelse.
- Der efterlyses en tidligere indsats og eventuelt brug af tilbud a la sommerkurser allerede i grundskolen over for målgruppen. Dog skal det understreges, at erfaringerne fra sommerkurserne ikke nødvendigvis kan overføres direkte til grundskolen.

8 Efterfølgende optagelsesprøve og optagelse på EUD

8.1 Afholdelse af optagelsesprøve og svar på prøve

I dette kapitel beskrives erfaringerne med afholdelse af den efterfølgende optagelsesprøve samt prøvesvar. 60 % af de kursister, der har gennemført et sommerkursus i de to år, har også bestået den efterfølgende optagelsesprøve og dermed haft mulighed for at starte på en erhvervsuddannelse. Enkelte er derudover optaget, til trods for at de heller ikke har bestået den anden optagelsesprøve, men har fået dispensation fra erhvervsskolen, der har vurderet dem som egnede.

8.1.1 Behov for koordination af datoer for sommerkursus, optagelsesprøve og start på EUD

Underviserne pointerer, at der er behov for en harmonisering af, hvad der meldes ud som mulige kursusuger til kommunerne, og på hvilke mulige datoer erhvervsskolerne kan afholde optagelsesprøven, sådan at kurserne er afsluttet, inden prøven afholdes. I flere kommuner, særligt i 2015, har man oplevet, at kursisterne har skullet til optagelsesprøve, inden kurset var afsluttet – til trods for at et bestået kursus er en forudsætning for at gå til prøve. Dette er u hensigtsmæssigt, idet sommerkurserne i forvejen er korte, intensive forløb, og det kan derfor få afgørende betydning for, hvordan de unge klarer optagelsesprøven, om de misser en eller flere dage af sommerkurset, fordi de skal til prøve før sommerkursets afslutning.

8.1.2 Gode erfaringer med at gøre optagelsesprøven til en del af kurset

En af de væsentligste ændringer fra sommerkurserne i 2015 til 2016, på baggrund af erfaringerne fra 2015, er, at den efterfølgende optagelsesprøve i 2016 i langt højere grad er blevet en integreret del på mange af kurserne, end det var tilfældet året før. Enten i den forstand at optagelsesprøven afholdes samlet på samme tid og sted for alle kursisterne, eller, hvor det ikke har været muligt, i den forstand at underviserne eksempelvis har fulgt de unge til prøven. Erfaringen i 2015 var, at det af flere årsager er u hensigtsmæssigt, at de unge skal til optagelsesprøve på forskellige erhvervsskoler på forskellige tidspunkter, afhængigt af hvor de har søgt ind.

Når man derfor flere steder har lavet en aftale med den lokale erhvervsskole om enten at afholde prøven på kursusstedet som en del af kurset, eller at alle kursister kan gå samlet til prøve på én erhvervsskole, handler det for det første om at skabe mest mulig ro og tryghed for de unge i forbindelse med prøven. Underviserne fortæller, at de unge i forvejen er nervøse på grund af prøven, men det at skulle til prøve sammen og eventuelt på samme sted, som kurset har været afholdt, og med samme hjælpemidler gør, at de har en ting mindre at bekymre sig om. Flere undervisere påpeger, at for disse kursister kan alene det at skulle finde hen til prøve et fremmed sted, i ukendte lokaler og blandt folk, de ikke kender, være en væsentlig barriere at overkomme, og at det vil være ærgerligt, hvis det forhold bliver afgørende for, at de ikke kommer afsted. En underviser fra et af de kurser, hvor prøven ikke har været indlagt som en del af selve kurset, fortæller: "De gik til optagelsesprøve på to forskellige adresser. Vi fulgte kursisterne til optagelsesprøve, så de ikke blev stoppet af udfordringer med, at de skulle til optagelsesprøve et helt andet sted".

For det andet ser undervisere og koordinatore også den fordel ved at koordinere optagelsesprøven med sommerkurset, at der ikke går for lang tid, fra sommerkurset afsluttes, og til prøven afholdes. Eller omvendt, at optagelsesprøven ikke afholdes, før sommerkurset er afsluttet.

For det tredje peger undervisere og koordinatore på, at det også af ressource- og effektivitets-hensyn er meningsfuldt at holde en samlet prøve for kursisterne på det enkelte sommerkursus, fremfor at hver erhvervsskole skal afholde optagelsesprøve i sommerferien for nogle gange et ganske lille antal ansøgere. Samtidig kan det, at prøven afholdes som en del af kurset, også give mulighed for en mere effektiv proces med hensyn til afvikling af og svar på prøven. En koordinator fortæller:

I år [2016] afholdt vi prøven som et led i kurset. Det fungerede upåklageligt. Da vi holder kurset på en erhvervsuddannelse, brugte vi samme lokaler til prøven, og vi skaffede selv censorer. Det hele var hurtigt afviklet – på én dag. Både prøve og svar på samme dag.

Også med hensyn til prøveafholdelse er der behov for en håndholdt indsats over for de unge. Undervisere og koordinatore beskriver, at informationen om prøverne har været uklar. Derfor har det også været svært for de unge at gennemskue, hvor og hvornår prøverne afholdes, og hvordan man bliver tilmeldt prøverne, bl.a. fordi der ikke er noget samlet overblik herover. En koordinator siger:

To af eleverne troede, at de havde tilmeldt sig, fordi de havde sagt, at de skulle på sommerkursus. Jeg tjekkede op med dem enkeltvis, om de var tilmeldt prøven, og om de havde de hjælpemidler, de skulle bruge. Mange af dem havde ikke styr på det. Det er også svært, når de ikke engang vidste, hvornår de skulle til prøve.

8.1.3 Uensartet procedure for brug af hjælpemidler og ekstra tid til optagelsesprøven

Nogle af de unge, som deltager i sommerkurserne, har brug for særlige hjælpeforanstaltninger til erhvervsskolens optagelsesprøve. Det kan være enten hjælpemidler på grund af ordblindhed i form af fx en it-rygsæk eller behov for ekstra tid til at gennemføre prøven. Der har vist sig at være en udfordring med, at erhvervsskolernes procedurer med hensyn til unge med særlige behov til optagelsesprøven kan variere. Det gør det vanskeligt for undervisere og vejledere at forberede kursisterne på optagelsesprøvens forløb.

Med hensyn til danskprøven, som er opdelt i flere dele, har det eksempelvis været forskelligt, om den ekstra tid til dem, der har fået bevilliget dette, har været lagt ind imellem delene eller som samlet ekstra tid til slut i prøven. En koordinator fortæller:

Der er meget forskellige opfattelser af brugen af hjælpemidler og forlænget tid til prøverne. Det er forskelligt, om eleverne får en halv eller en hel time forlænget tid, og hvornår den forlængede tid ligger. Er den fx fordelt mellem hver del af prøven, eller ligger den til sidst i prøven?

Kendskab til procedurerne for brug af ekstra tid forud for prøven er en forudsætning for, at den unge kan forberede sig og gennemføre prøven bedst muligt. Det har derfor skabt stor usikkerhed hos de kursister, som ikke har været bekendt med procedurerne forud for prøven.

8.1.4 Sene prøvesvar kan gøre, at de unge ikke når skolestart på EUD

I og med at sommerkurserne ligger, kort tid før erhvervsskolerne starter op efter sommerferien, og censorerne, der skal rette optagelsesprøverne, skal have et vist antal dage til retteopgaven, har det flere steder været tilfældet, at prøvesvaret – og dermed svaret på, hvorvidt den unge kan optages på erhvervsskolen – først er kommet efter skolestart på erhvervsskolen. Dette har i nogle tilfælde betydet, at de unge ikke har kunnet starte på deres erhvervsuddannelse til tiden og deltage i introforløbet sammen med de andre nye grundforløbselever. I andre tilfælde er der set eksempler på unge, som har fået lov at starte på erhvervsskolen, inden prøvesvaret forelå, men som så har måttet stoppe igen, fordi det viste sig, at de ikke havde klaret optagelsesprøven. Uanset hvad er det problematisk, når der ikke foreligger en afklaring vedrørende optagelse ved skolestart, og i særlig grad for denne målgruppe, som i forvejen kan være meget usikre med hensyn til det at skulle møde op og starte på en ny uddannelse med nye mennesker og kan være i risiko for helt at falde ud af uddannelsessystemet.

Læringspunkter med hensyn til afholdelse af optagelsesprøve og svar på prøven

- Afholdelse af optagelsesprøven som en del af kurset skaber tryghed for kursisterne og mindsker ressourceforbruget
- Datoer for sommerkursus, optagelsesprøve og start på EUD skal koordineres
- Vigtigt med ens og klar procedure for brug af hjælpemidler og ekstra tid til optagelsesprøven
- Prøvesvarene skal komme tids nok, til at de unge kan nå skolestart på EUD.

Appendiks A

Kvantitative opgørelser

Tabel 5
Opgørelse over kursister fordelt på sommerkurser

	Antal, kursister		Antal, gennemført kursus		Antal, bestået efterfølgende optagelsesprøve	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Aarhus	18	15	18	11	14	11
Høje-Taastrup	18	6	17	5	-	5
Esbjerg	9	8	7	8	-	6
Lolland	8	14	8	14	5	11
Egedal	3	4	3	3	2	2
Vejle	6	11	6	11	4	5
Aalborg	13	9	13	9	9	7
Horsens	5	3	5	3	4	3
Odense	32	23	27	21	15	5
Næstved	11	11	11	10	10	8
Sønderborg	10	Aflyst	10	Aflyst	5	Aflyst
Helsingør	8	6	7	5	3	2
København	34	25	28	24	-	17
Holbæk	12	13	12	13	11	8
Viborg	Aflyst	Aflyst	Aflyst	Aflyst	Aflyst	Aflyst
I alt	187	148	172	137	95	90

Kilde: Opgørelsen baserer sig på oplysninger fra koordinatorene for de enkelte sommerkurser.

Note: * For 2015 forefindes der oplysninger om det samlede antal kursister, der har bestået den efterfølgende optagelsesprøve, samt om, hvordan 82 af dem fordeler sig på 11 af de 14 afholdte kurser. Der findes ikke oplysninger om, hvordan de resterende 13, der har bestået den efterfølgende optagelsesprøve, fordeler sig mellem de tre kurser i Høje-Taastrup, Esbjerg og København.

Note: "-" betyder, at tallene for den givne kommune i det givne år ikke kendes.

Tabel 6
Opgørelse over kursisternes fordeling på fag på sommerkurserne

	Dansk		Matematik		Begge fag	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Aarhus	-	3	-	12	-	0
Høje-Taastrup	0	1	16	4	2	0
Esbjerg	3	2	6	6	0	0
Lolland	3	2	4	9	1	0
Egedal	1	1	2	3	0	0
Vejle	0	2	6	9	0	0
Aalborg	3	2	10	8	0	1
Horsens	0	0	5	3	0	0
Odense	6	3	18	19	3	1
Næstved	0	5	11	4	0	2
Sønderborg	1	Aflyst	7	Aflyst	2	Aflyst
Helsingør	1	2	6	4	1	0
København	4	2	26	21	4	2
Holbæk	-	-	-	-	-	-
Viborg	Aflyst	Aflyst	Aflyst	Aflyst	Aflyst	Aflyst

Kilde: Opgørelsen baserer sig på oplysninger fra koordinatorene for de enkelte sommerkurser.

Note: "-" betyder, at tallene for den givne kommune i det givne år ikke kendes.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk

Danmarks Evalueringsinstitut udforsker og udvikler kvaliteten af dagtilbud for børn, skoler og uddannelser. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

Læs mere om EVA på vores hjemmeside, www.eva.dk.
Her kan du også downloade alle EVA's udgivelser
– trykte eksemplarer kan bestilles via en boghandler.